

**СУХАНҲОИ
ҲИКМАТОМӮЗИ
ПРЕЗИДЕНТ
ЭМОМАЛИ РАҲМОН
ДАР БОРАИ ЗАБОН**

**ББК 81.2 точик+74.03(2 точик)
С-22**

**Мураттиб ва муаллифи пешгуфтор
Зафар Шералий Сайдзода
(Зафар Шералиевич Сайдов)**

**Суханҳои ҳикматомӯзи Президент Эмомалӣ
Раҳмон дар бораи забон. – Душанбе: Бунёди за-
бон, 2015. – 116 сах.**

Дар ин китоб гулчине аз суханҳои ҳикматомӯз, роҳнамоҳои хирадмандона ва фармудаҳои дилсӯзонаи Президент Эмомалӣ Раҳмон дар бораи омӯхтан, гиромӣ доштан, хифзу хиросат намудани забони тоҷикӣ ва афзудан ба қудрату тавоноии он фароҳам оварда шудааст. Итминони он аст, ки ин суханҳои ҳикматомӯз, афкору андешаҳои пурмағз ва нуктаҳои воло ба тамоми тоҷикистониён – барои имрӯзу оянда – ҳамчун дастури раҳнамо хидмат хоҳанд кард.

Китоб барои доираи васеи хонандагон пешбинӣ шудааст.

ISBN 978-99975-852-3-3

ПЕШГУФТОР

Забони точикӣ, ки дар пайванди маҳкам бо гӯишҳои ҳамрешаи худ – забони дарӣ ва форсӣ – дар ҷараёни даҳҳо садсолаҳои таъриҳӣ ҳамчун забони тамаддунбахш дар минтақаҳои густурдаи ҷаҳон аз мавқеияту азамати фарҳангии вижса барҳӯрдор аст, бисту ҷаҳор сол аст, дар зодгоҳи худ мақоми пешина ва деринаи худро соҳиб шуда, чун дар аспи тиллоии тамаддуни тоҷикон – аҳди Сомониён – ба забони расмӣ, сиёсат, ҳукуқ, иқтисод, илму фарҳанг табдил шудааст. Инак, ҷанд сол аст, ки аз минбари баланди Созмони Милали Муттаҳид, дар ҳамоишҳои бонуфузи сиёсии байналмилалӣ, дар коҳҳои муҳташами раёсати давлатҳои мӯътабар лафзи ширину шевои точикӣ садо медиҳад. Ва дар Тоҷикистон ин забони ширин бо лаҳну овои дилангезаш гӯшу қалби меҳмонони воломақом ва ҳар касеро, ки ба ин хоку бүм меояд, менавозад ва рӯҳашро фараҳ мебахшад.

Таърихи чомеаи башарӣ ва таҷрибаи давлатҳои кӯҳан ва пешрафтаи дунё ба равшани нишон медиҳад, ки истифода аз як забони умумӣ ба эҷоди миллате бо пайванди иҷтимоии қавӣ ва давлати неруманд боис мегардад. Хушбахтона, дар Тоҷикистон забони тоҷикӣ ин мавқеяяти шоистаи сиёсиву иҷтимоӣ ва илмиву фарҳангиро доро мебошад.

Ҳарчанд ки забони тоҷикӣ мақоми забони расмиро ҳанӯз дар замони шӯравӣ, яъне соли 1989, соҳиб шуда буд, раванди ба забони сиёsat, иқтисод ва илму фарҳанг табдил шудан ва ба самардиҳӣ пардохтани он дар даврони истиқлолияти давлатии Тоҷикистон – ва дурусттар – баъд аз Иҷлосияи таърихии XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз шудааст. Ва дар амри ба ҳақиқат пайвастани ҳадафҳои ин раванди муҳим, чун дар анҷоми муваффақиятомези дигар ҷараёнҳои ҳаётофарин ва созандае, ки кишвари моро ба диёри сулҳу субот, барҳӯрдор аз ваҳдати миллӣ ва рӯй ба инкишоф табдил додааст, саҳми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ниҳоят бузург аст. Махз бо

талошҳои пайваста ва пурбори Сарвари давлати тоҷикон забони тоҷикӣ дар ду даҳсола – муддати барои инкишифӣ падидай мураккабе, чун забон, ниҳоят кӯтоҳ – забони адабии миллии мо марҳалай наверо дар такомули худ оғоз намуда, роҳи беш аз пеш боландатар ва пӯётар шуданро аз сар гирифтааст.

Ҳамчуноне ки Президент Эмомалӣ Раҳмон гуфтааст, «забони миллӣ симо ва пайкари миллат мебошад». Аз ин рӯ, вазифаи ҳар фарди меҳанпараст, огоҳ ва дилсӯз ба фарҳанги миллӣ ҷаззоб, зебо, солим, неруманд ва қобили созандагӣ нигоҳ доштани ин симову пайкар аст. Забон ҳам, ба монанди миллат, пир намешавад ва ҳар қадар солхӯрдатар шавад, боз ҳам ҷавонтар, шодобтар ва нерумандтар мегардад, – ба шарте, ки бо вай дар ниҳояти эҳтиёту зарофату назокат рафтор кунанд, онро дар ҳадди муқаддасот гиромӣ доранд, барои покизагиву асолаташ талош варзанд, барои ҳифзи он аз «бемориҳо» ва ҳатарҳои доимӣ ва барои тақвият додан ба истиқлолияташ пайваста пайкор намоянд.

Забони тоҷикӣ аз замонаҳои қадим ба мо

расидааст. Ҳар кас ки таърихро хуб хонда бошад, медонад, ки чӣ хуни дилҳо барои нигоҳдории ин ёдгори бузург рехта шуда, чӣ зардобҳои дил хӯрда шуда! Агар ниёғони барӯманди мо ин забони латифу зеборо аз кӯраи озмоишҳои басе саҳт бегазанд берун намеоварданд, аз лафзи шевову дилпазири модариамон чизе намемонд! Ва баъд аз ду садсолаву ҷаҳоряк асри фармонравоии Умавиёну Аббосиён, ки маҳз дар ҳамин замони дароз бисёре аз вожаҳои дарӣ аз миён рафтаанд ё ба арабӣ иваз шудаанд, агар сиёсатмадорони матину меҳандӯст, монанди Саффориёну Тоҳириёну Сомониён ва суханофаринҳои бузурге, чун Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Ибни Сино ва садҳову ҳазорҳо фарзандони дилбоҳтаи ин марзу буми муқаддаси ориёй, намебуданд, аз забони тоҷикӣ танҳо хотирае боқӣ мемонд.

Ба ҳамин манзур аст, ки Президент Эмомалӣ Раҳмон доимо ва такрор ба такрор ҳамватанон, пеш аз ҳама, насли ҷавонро даъват мекунад, ки фарҳангӣ ганий гузаштаи миллати ҳудро хуб омӯзанд, аз мероси гаронбаҳои шоирону мутафаккирони асрҳои пешин баҳрабардорӣ намоянд,

ба қадри тамаддун ва арзишҳои фарҳангӣ, забони миллӣ ва шеъру сухани оламгири ниёгонамон бирасанд.

Фақат омӯзиши сабақандӯзонаи таъриҳ, расидан ба қадри давлати миллӣ ва гиромидошти забони модарӣ ва дигар арзишҳои волои халқамон кумак мекунанд, беадолатиҳое, ки нисбати халқу миллати мо шудааст, такрор нагарданд. Он захмҳое, ки дар сароғози бунёди давлати Шӯравӣ аз табартақсими ҳудуди таърихии тоҷикон бар қалби миллати мо нишастаанд ва ин табартақсим асосан бо саҳми тоҷикони аслунасабгумкарда ва бегонапараст сурат гирифтааст, ҳанӯз хуншоранд. Дар ин замина андешаманди испанӣ Ҷорҷ Сантана хеле хуб гуфтааст: «Ононе, ки аз таъриҳ дарс на-мегиранд, маҳкум ба такрораш мебошанд». Бо назардошти ин ки ҳасаду душманиву ҳусумат ба фарҳанги тоҷикон ва миллати тоҷик ҳанӯз ҳам идома дорад ва дар расонаҳои хориҷӣ ва саҳифаҳои Интернет ин душманиӣ ҳар гоҳе ба ҳадди ифрат расида, муаллифони ин «ковишҳои илмӣ» ҳатто мавҷудияти миллати тоҷикро инкор мекунанд, зарурати таъкидҳои Сарвари давлати тоҷи-

кон бобати рӯ овардан ба таърих ва омӯзиши он барои боз ҳам боло бурдани худоғоҳӣ, бедорӣ ва ҳушёрии миллӣ меафзояд.

Гиромидошти мо аз арзишҳои миллӣ, ки забон аз аркони муҳими онҳо мебошад, омӯхтану азбар кардан ва ба қудрати он афзудан аст. Моро зарур аст, ки ҳамеша боэҳтиёт бошем ва нагузорем, ки аз масирҳо ва ҷараёнҳои ғалат нопокиҳое ба дарёи соғу покизай забони тоҷикӣ ворид шаванд ва ин лафзи поку мубарроро тираву олуда кунанд.

Тавсеаву такомули забон як раванди бисёр душвор, тӯлонӣ ва мустақим аст. Барои ҳатто қӯҷактарин тағйирот дар забон гоҳо бештар аз сад сол лозим меояд. Аммо ҳароб шудани забон фароянди хеле бошитоб аст ва метавонад ногаҳон оғоз шавад ва дар қӯтоҳтарин муддат забонро ба нобудӣ барад. Коршиносон пешбинӣ кардаанд, ки дар сад соли оянда ҳаштод дарсади забонҳои зиндаи дунё аз байн мераванд. Оё мо бо итминон метавонем гӯем, ки ба забони тоҷикӣ ҳатари аз байн рафтанд таҳдид намекунад? Ҷӣ бояд кард, ки мо низ, чун ниёгонамон, ки ин ганцинаи

маънавиро бароямон бегазанд расондаанд, тавонем забони точикиро боз ҳам покизатару расотару қудратмандтар намоем ва барои ояндагон ба армугон барем?

Ин китоб гулчине аз суханҳои ҳикматомӯз, роҳнамоиҳои хирадмандона ва фармудаҳои дилсӯзонаи Президент Эмомалий Раҳмон бобати омӯхтан, гиромӣ доштан, ҳифзу ҳироат намудани забони тоҷикӣ ва афзудан ба қудрату тавоноии он аст.

Итминони он аст, ки ин суханҳои ҳикматомӯз, афкору андешаҳои пурмагз ва нуктаҳои воло ба тамоми тоҷикистониён – барои имрӯзу оянда – ҳамчун дастури раҳнамо хидмат хоҳанд кард.

Арц гузоштан ба забони модарӣ омилест, ки сарчашмаи баҳои ваҳдати миллӣ ва яке аз руҳҳои устувори давлатдорӣ ба шумор меравад. Зоро забони ширину шево ва шоиронаи тоҷикӣ дар масири таъриҳи баҳои миллати тоҷикро таъмин кардааст.

Забони миллӣ ва ҳамзамон ташаккули пайвастаи он дар мақоми забони давлатӣ мӯҳимтарин рамзи истиқдолияти давлативу сиёсии мо ба ҳисоб меравад.

Тавоной ва имконоти забони мо ба ҳадде буд, ки дар тӯли ин ҳама садсолаҳои начандон мусоид ва гоҳе бисёр саҳту шадид гузаштагони мо яке аз бузургтарин тамаддунҳо, ғанитарин адабиёт, зеботарин

ашъор ва муассиртарин ҳамосай миллии ҷаҳонро бо ҳамин забон оғаридаанд. Зиёда аз ин, дар тӯли садсолаҳо забони мо дар паҳнои бузурги тамаддуни дунё – аз марзҳои Осиёи Шарқӣ ва Ҳимолой то соҳили баҳри Миёназамин – нақши байналмилалӣ дошт ва забони мукотиба ва муҳовараи қавму ҳалқҳои гуногун гардид.

Ифтихор аз Ватан, ифтихор аз таъриху фарҳанг, ифтихор аз ҳувияти миллӣ ва гузаштагони сарбаланди хеш маҳз аз поку бегазанд нигоҳ доштани забони модарӣ сар мешавад.

Илми воқеан миллӣ дар асоси забони миллӣ таъсис ва ташаккул дода мешавад, ки инро таҷрибаи дигар кишварҳо кайҳо собит

кардааст. Забони точикӣ фақат дар сурате ҳамчун забони илму фарҳанг мавриди истифодаи васеъ қарор мегирад, ки бо ин забон истилоҳоти илмӣ ба вучуд оварда шавад.

Забони миллӣ симо ва пайкараи миллати мо мебошад. Аз ин рӯ, ин симо бояд зебо ва ин пайкар тавоно бошад. Гузашта аз ин, умри миллат ба умри забон вобаста аст, яъне баҳои забон баҳои миллат аст. Забон нишонаи муҳимтарини миллат ва пайвандгари наслҳост.

Барои он ки номи миллат дар саҳифаҳои таърихи башарӣ ҷовидон бошад, миллат бояд ҷароғи роҳнамои худшиносиву ҳудафрӯзии худ, яъне забонро ҳифз кунад ва онро ҳамчун волотарин арзиши миллӣ ба наслҳои оянда поку беолоиш ва равону

ширин ба мерос гузорад.

Омӯзиши забони модарӣ, ки аз хонавода, кӯдакистон ва мактаб оғоз мешавад, пеш аз ҳама аз падару модар ва муаллим ба хотири хифзи асолати миллӣ чиддият ва қатъияти тамомро дар донистани забон тақозо дорад.

Барои гузаштагони мо ифтихор аз Ватан ва забон ҳамеша ангезандай эҳсоси оли буда, дар ҳама давру замон аз чумлаи мафхумҳои муқаддастарин арзёбӣ гардиданд.

Забон дар ҳама давру замонҳо яке аз омилҳои асосии пойдории истиқлолияти

миллӣ мебошад.

Барои ҳар фарди точик лозим аст, ки забони модарии худро омӯзад, онро гиромӣ дорад ва дар ҳифзи он саҳм гузорад.

Ба муҳаққиқони забоншинос зарур аст, ки забони тоҷикиро ҳамчун забони дорои таъриҳ ва осори беназир мавриди таҳқиқ қарор дода, онро ба ҷаҳониён муаррифӣ намоянд.

Ҳарчанд ки гузаштагони мо баъд аз қабули дини ислом ба муҳити фарҳангии исломӣ дохил гардидаанд, вале тавассути забону фарҳанг ва суннату анъанаҳои бостонии худ ҳувияти миллиашонро нигоҳ доштанд ва бо роҳи эҳёву ҳифзи забони модарӣ ва анъанаҳои миллӣ тавонистанд давлатҳои Саффориёну Тоҳириён, баъдан

давлати мутамаркази Сомониён ва сипас
давлати Ӯриёно таъсис дижанд.

Ҳарчанд давлати тоҷикон дар тӯли
асрҳо борҳо мавриди ҳамла ва фишори
аҷнабиён қарор гирифта буд, вале ниёгони
мо маҳз ба шарофати забон ва фарҳанги
бузурги худ тавонистаанд анъанаҳои
давлатдории хешро нигоҳ доранд ё онҳоро
аз нав эҳё намоянд.

Дар бораи забони давлатӣ сухан ронда,
мо ҳеч гоҳ роҳ намедиҳем, ки ба забонҳои
миллатҳои дигари ҳамвatanамон
беэътиноӣ сурат гирад. Баръакс, мо ба
забон, фарҳанг ва мактабҳои миллатҳои
бародари худ эҳтиром дорем ва ҳамеша
ғамхорӣ хоҳем кард.

Иморати хештаншиносии точикон дорои ду шаҳсутун аст, ки яке забони модарӣ ва дигаре ҷашни Наврӯз мебошад. Яъне забони нобу шево ва ширину шоиронаи тоҷикӣ якҷо бо Наврӯзи фарҳундаву озода муҷассамаҳои абадзиндаи мардуми ориёй ва пояҳои маънавии мавҷудияти таърихии точикон ба ҳисоб мераванд.

Ҳар инсони соҳибфарҳанг таърихи ҳалқу сарзаминашро бояд амиқу муфассал донад. Онҳое, ки таърихи ҳалқи ҳудро намедонанд, аз лаззати ҳисси ифтихори миллӣ маҳрум мешаванд ва зуд асири фарҳангҳои дигар мегарданд. Таъриҳи исбот кардааст, ки истилогарон на танҳо аз пайи горати молу ашё мешаванд, балки мекӯшанд, ки рукни муҳимтарини ҳастии миллат, яъне забону фарҳанг, аз ҷумла фарҳанги моддии онро аз байн бурда, пояҳои маънавии давлатро шикананд.

Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон аз нахустин рӯзҳои даврони истиқлолият дар шароити давлатдории навин барои рушди забони миллӣ дар мақоми забони давлатӣ аз тамоми шароиту имконот истифода менамояд. Рушди забони давлатӣ, ки ҳамчун муқаддасоти миллии мо пазируфта шудааст, аз вазифаҳои бисёр муҳими давлат барои ҳифзи арзишҳои волои миллӣ дониста мешавад.

Забони мо дар ҳама даврони таърихи гузашта аз омилҳои муҳими иттиҳоди мо буд. Ин иттиҳод бояд дар зеҳни мардум, баҳусус насли ҷавон, ҳарчи бештар парвариш дода шавад.

Забони адабии мо, ки дар аҳди Сомониён дар мақоми забони давлатӣ

ташакқул ёфтааст, имрұз дар замони давлатдории навин низ ба ҳайси забони давлатй қарор дорад. Аз ин рұ, мо ва наслҳои оянда ин забонро бояд ҳамчун мұқаддасоти миллій хифз намоем.

Мову шумо бояд наслҳои имрұзу фардои миллатро аз ин мероси бузурги ачдодай огоҳ созем, дар замири онҳо эхсоси ифтихор аз давлатдорй, қадру қимати давлати мустақили миллій, ватандұстиву ватанпаратай, шинохтани қадри гузаштагони хирадманди худро тарбия намоем.

Мо аз умқи таърих набояд хокистар, балки шуъла бардорем. Таърих сабақомұз аст ва ягон халқу миллат бе арқ гузоштан ба гузаштаи хеш ба қадри истиқолият ва оини давлатдориаш расида наметавонад.

Андешаи миллӣ ҷавҳари ҳастии миллат, шарти бақои ҷовидонаи он аст ва дар заминаи фаҳмидану дарк кардани манфиатҳои миллӣ ташаккул меёбад. Ба ин маънӣ, андешаи миллӣ муҳимтарин рукни ҳастӣ ва ҳифзи хусусиятҳои равонии миллат мебошад.

Табиист, ки эътибори забони давлатӣ ва эҳёи фарҳангии миллӣ ҳамчун омили муҳими рушди маънавии ҷомеа метавонад танҳо дар заминаи ташаккули андешаи миллӣ сурат гирад ва дар шароити давлати ягонаи миллӣ нуфуз пайдо намояд.

Миллати тоҷик бо фарҳанг ва тамаддуни ҷандҳазорсолаи хеш ифтихор дорад ва бо ин ҳама арзишҳои фарҳангӣ то

замони мо маҳз тавассути забон ба ёдгор монда ва ба воситай забон шинохта шудаанд. Аз ин рӯ, мо бояд ин забонро ҳамчун гавҳараки чашм эҳтиёт карда, аз таъсири таҳрибқунандаи забонҳои дигар, тақлиди зараворари талаффузҳои сунъии калимаҳо ва ҷумлаҳо аз ҷониби баъзе наттоқону ровиёни тасодуфӣ ҳифз кунем.

Таърихи башар гувоҳ аст, ки халқҳо, миллатҳо ва давлатҳо танҳо бо доштани забони миллии худ устувору пойдор мемонанд. Яъне забони ҳар миллат шарти муҳимтарини пойдории он дониста мешавад.

Имрӯз мо бояд қӯшиш кунем, ки забони худро ба забони фарогири корӣ ва

муошират, яъне ба забоне, ки чавобгүй ҳамай ниёзҳои даврони истиқлол ва давлати мустақил бошад, табдил диҳем. Бо масъулияти тамом ва бар асоси меъёрҳои илмӣ ҳифз кардани забони давлатӣ, нигоҳдорӣ ва такмилу сайқал додани он вазифаи муқаддаси адібон, олимон ва мутахассисони соҳаҳои гуногун, тамоми фарҳангиён ва аҳли чомеа мебошад.

Дар ҳама давру замон забони тоҷикӣ дар ҳастӣ ва бақои миллати сарбаланду тамаддунсозамон нақши ҳалкунанда доштааст.

Лаҳҷаҳо яке аз муҳимтарин манбаъҳои такмили забон буда, адібони гузашта ва муосири мо ҳамеша бо истифода аз

захираҳои ин ганчина луғату истилоҳоти фаровонеро ба забони меъёр ворид кардаанд. Аз ин рӯ, забоншиносон ва лаҳчашиносон бояд ин сарчашмаи бебаҳоро мавриди омӯзишу баррасии чиддӣ қарор диханд ва забони адабиро аз ҳисоби дурданаҳои он такмил диханд ва ғани гардонанд.

Пас аз давлати Сомониён забони миллии мо танҳо дар даврони истиқлолият дар мақоми забони давлатӣ қарор дода шуд. Аз ин рӯ, давлати Тоҷикистон ҳифзи арзишҳои миллии забониро аз вазифаҳо ва ҳадафҳои асосии худ барои насли имрӯзу фардои ҷомеа медонад ва ин арзишҳои муқаддасро гиромӣ медорад.

Хукумати Тоҷикистон аз оғози истиқлолият барои рушди забони давлатӣ ва таҳ-

кими мақоми он дар тамоми соҳаҳои ҳаёти чомеа ва давлат пайваста тадбирҳои муассир андешида, ҷиҳати татбиқи ин сиёsat тамоми имкониятҳоро фароҳам овардааст.

Мо бори дигар итминон пайдо менамоем, ки он ҳама талошу муборизаҳои гузаштагонамон ба хотири озодиву истиқлолият чун мероси аҷдодӣ аз насл ба насл иниқол ёфта, боиси умри ҷовид пайдо намудани суннатҳои пурқимати таърихиву фарҳангӣ ва забону адаби ғановатманди мо гардидаанд.

Истиқлолият ва зарурати таҳқими дастовардҳои он моро водор месозад, ки хотираи таърихии халқамонро эҳё намуда, арзишҳои ахлоқиву фарҳангии худро аз нав

барқарор созем ва барои рушду нумӯи забону адабиёт, илму фарҳанг ва мактабу маориф беш аз ҳар вақти дигар кӯшишу гайрат намоем.

Мо дар солҳои истиқлолият барои эҳё намудан ва инкишоф додани забони давлатиамон, ки забони шевою шоирона ва ширину шаҳдбори тоҷикӣ мебошад, ҷойгоҳи арзанда ва мақоми шоиста муҳайё соҳтем.

Забони тоҷикии мо, ки замоне бо он аз сари минбарҳо сухан гуфтан қариб аз миён рафта буд, имрӯз аз минбари олии Созмони Милали Муттаҳид ва дигар созмонҳои байналмилалӣ баланд садо медиҳад ва чун пайки сулҳу дӯстиву вахдат дар ақсои олам парвоз мекунад.

Пас ғамхории давлатй ва умумихалқй ба чунин як забони күхану пурмұхтаво, нобу шево ва лафзи гавҳарбори модарй барои ҳар қадоми мө – соҳибони он – ҳам фарз асту ҳам суннат.

Мусаллам аст, ки таърихи қадима, фарҳанги бою рангоранг, забон ва адабиёти пурғановати миллй, хештаншиносиву худогоҳй, ваҳдату яқдигарфаҳмй ва дигар муқаддасот асоси ҳастй ва бақои миллат буда, ҳар як миллати воҳид маҳз тавассути ҳамин арзишҳо ба тамаддун ва таърихи башарй ворид мешавад.

Миллати точик дар тўли таърихи деринааш худро маҳз ба шарофати афкору анде-

ша, забон, илму фарҳанг, расму оин ва дигар арзишҳои ғояйӣ ба оламиён ҳамчун халқи фарҳангсозу башардӯст, сулҳпарвару озодихоҳ ва хайрҳоҳу таҳаммулгаро муаррифӣ кардааст.

Ин хизмати бузурги Рӯдакӣ пеши роҳи нуфузи фарҳанги бегонаро дар қаламрави Сомониён гирифта, истиқлоли воқеии адабиётро бо забони модарии мо фароҳам овард ва балоғату фасоҳати сухани тоҷикиро нишон дод.

Дар баробари ин иди бузурги умумимилӣ мо ҳамчунин 1150-солагии зодрӯзи қофиласолори адабиёти классикии тоҷику форс устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакиро, ки бо қарори ЮНЕСКО дар саросари олам

чаши гирифта мешавад, инчунин Соли бузургдошти забони точикиро тачлил менамоем, ки ин нишонаи ростини пайванди фарҳангу суннатҳои деринаи давлатдории мо бо истиқлолияти воқеии миллатамон мебошад.

Тарбияи чунин насли соҳибмаърифат, огоҳу бедордил, забондону ҷӯянда ва донандай техникаву технологияи муосир минбаъд низ ҳамчун самти муҳими сиёсати давлат боқӣ мемонад. Зоро пешрафту тараққиёти ҳар як давлатро маҳз кадрҳо ва мутахассисони баландихтисосу кордон таъмин мекунанд.

Устод Рӯдакӣ на танҳо шаклу навъҳои шеъри моро ба ҳадди такомул расонид,

балки дурдонаҳои ноби забони тоҷикиро ба силки тасвир кашида, ба тозагии забони адабии тоҷикӣ аҳамияти ҷиддӣ додааст. Забони ашъори ӯ имрӯз забони ширадор, шаҳдрез ва абадзиндаи тамоми мардуми қаламрави форсигӯёни ҷаҳон аст.

Бо итминони комил метавон гуфт, ки номи Рӯдакӣ ҳамчун парчамбардори забони ширину шоиронаи тоҷикӣ то ҷовидон зинда ҳоҳад буд ва шеъри оламгири ӯ то абад дар қалби тоҷикону форсизабонони ҷаҳон ҷӯш ҳоҳад зад.

Мо ба чорабиниҳои бузургдошти забони тоҷикӣ пеш аз ҳама ба хотири ҳимояту пуштибонии асолати ҷандинҳазор-солаи забони нобу шевои модариамон дар

раванди рӯзафзуни хатарҳои ҷаҳонишавӣ, ҳамчунин рӯҳу равони тоза баҳшидан ба решоҳои бегазанди пайванди наслҳо, пойдории рукнҳои давлатдории миллӣ ва таҳқими истиқолияти давлатамон рӯ овардем.

Тоҷикон маҳз ба шарофати забони модарӣ, фарҳанги безавол ва андешаи миллии худ тавонистаанд, ки аз мушкилтарин озмоишҳои таъриҳи раҳоӣ ёфта, ба ҳастии худ неруву равони тоза баҳшанд.

Маҳз бо кӯшишҳои Имоми Аъзам ба забони тоҷикӣ ҳамчун забони ибодати динӣ нақш ва аҳамияти маҳсус дода шуда, он дар байни диндорон ҳамчун забони дуюми аҳли

биҳишт эътироф гардидааст.

Ногуфта намонад, ки забони коргузорӣ ва илму адаби давлати Салҷуқиёни Рум забони тоҷикӣ буд ва ба шарофати чунин фазои мусоиди фарҳангӣ барои инкишофи илму ирфон, ҳикмату фалсафа ва шеъру адаби аҳли Хуросони Бузург ва сарзамини Эрон шароити созгор фароҳам омада буд.

Забони зиндаи тоҷикии форсии дарӣ идомаи таърихии ҳамон забонест, ки бо он «Авасто»-ро навиштаанд, ҳамон забонест, ки «Худойномак»-у «Таърихи мулуки Аҷам»-ро навиштаанд, ҳамон забонест, ки бо такомулу таҳаввулаш дар даврони ислом «Шоҳнома»-ву «Маснавии маънавӣ»-ро навиштаанд, ҳамон забонест, ки дар ҷомеаи

шүравай ба ҳар навъе аз бүхрони фарҳангӣ худро ба саломат то истиқлолияти фарҳангиву сиёсӣ расонд ва ҳатто тавонист давоми сарнавишти соҳибашро бо қалами Айниву Турсунзода ва аллома Ғафуров бинависад.

Имрӯз миллати тоҷик аз шебу фарози таърих ва озмоишҳои сахту сангини садсолаҳо гузашта бошад ҳам, дастовардҳои фарҳанги асил, ҳувияти миллӣ, забони ноби модарӣ, илму адабиёти оламгирашро нигоҳ доштааст, ки аз ҷавҳари башардӯстонаи тамаддуни ориёй ва суннатҳои пурарзиши тамаддуни ислом ибтидо мегиранд.

Забони тоҷикӣ ҷавҳари миллати моро ташкил медиҳад ва тамоми мардуми форсизабони дунёро ба ҳам мепайвандад. Аз

ин рӯ, мо забони адабиамонро бояд дӯст
дорем, ҳифз қунем ва дар саросари кишвар
густариш дихем.

Талошу қӯшиш ва андешаи истиқлол
миллати моро ҳатто баъди суқути давлати
Сомониён ва дар давраҳои ҷабру зулми
сулолаҳои бегона қувват баҳшидааст, ки аз
шебу фарози таъриҳ, аз озмоишҳои саҳту
сангини садсолаҳо бо сарбаландӣ гузашта,
забони модарӣ, илму адабиёти оламгир,
анъанаву суннатҳои неки таърихиву фар-
ҳангӣ ва, муҳимтар аз ҳама, ҳувият, худого-
ҳӣ ва худшиносии миллиро то замони мову-
шумо расонад.

Тоҷикон дар фосилаи дарози таъриҳ бо
хусни тадбир, ақлу дониш ва хиради азалии

худ дар корхой давлатдорй нақши барчаста бозида, бо фарҳанги оламшумул ва забони шево, дар баробари нигоҳ дошта тавонистани ҳастии худ, дар рушду густариши тамаддуни ҷаҳонӣ саҳми арзанда гузоштаанд.

Дар таърихи тамаддуни башарӣ бисёр ҳалқҳо ва қавмҳои гуногун бинобар нигоҳ дошта натавонистани асолати худ бо ҳалқҳову миллатҳои бузург ва тавонотар омехта, ҳастии забониву фарҳангии худро гум карда, оқибат аз байн рафтаанд.

Ҳар гоҳе дар бораи арзишҳои миллӣ сухан меронем, бузургтарин сарвати бебаҳои ҳалқи худ – забони модариамон – забони тоҷикиро бояд ҳамеша дар ёд дошта бошем.

Забон ва тафаккури таърихии миллат пайванди ногусастанӣ доранд. Офарандагони адабиёти бадей ва осори илмии беш аз чандинҳазорсолаи мо ба забони модарӣ муҳаббат ва эҳтироми беандоза доштаанд. Онҳо хуб дарк мекарданд, ки забон беҳтарин сарват ва қиматтарин дороии миллат аст.

Пойдорӣ ва рушди забон нишонаи ҳастии миллат мебошад. Агар миллат созандай фарҳанги моддиву маънавӣ бошад, забонаш низ бобақо ва соҳибнуғуз хоҳад монд.

Умри миллат ба умри забон вобаста аст. Барои он ки номи миллат аз саҳифаҳои таърихи башарӣ нобуд нашавад, бояд ҷароғи раҳнамои ҳудшиносию ҳудафрӯзиаш – забонро ҳифз кунад ва онро ҳамчун

волотарин мерос ба наслҳои оянда расонад.

Таваҷҷуҳи хоса доштан ба забони давлатӣ ҳаргиз маъни махдуд кардани ҳукуқи забонҳои дигарро надорад. Забони давлатӣ барои мо забони коргузорӣ, воситаи ҳамдигарфаҳмию муттаҳидӣ, забони ваҳдатофаҳрин мебошад. Доистан, омӯхтан ва ба он эҳтиром гузоштган вазифаи ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон аст.

Ҳамаи мо бояд дар хотир дошта бошем, ки забони тоҷикӣ дар ҳама даврони таърихи тӯлонии ҳалқамон нишонаи гӯёи ҳастии мо ва омили муҳимтарини ҳифзи мероси камназири гаронмояи аҷодди некному хирадмандамон будааст. Ин забон забони сулҳу дӯстӣ, меҳру муҳаббат ва садоқату бародарист.

Ба ҳар қадоми мо зарур аст, ки ба арзиш-
хой бузурги миллӣ, аз қабили Ватан, модар,
истиқолияти давлатӣ, забон ва таъриху
фарҳанги ғановатманди худ арҷузорӣ
намуда, барои ободиву шукуфоии Тоҷи-
кистон саҳми арзанд гузорем.

Кӯшиш бояд кард, ки ҷавонони мо бо
тайёрии зарурӣ ба ҳориҷи кишвар рафта, бо
сабаби надонистани забон ва меъёрҳои одии
муносибату муошират бо кордиҳандагон ба
мушкилот дучор нашаванд.

Ҷавонони мо чун насли ояндасози Вата-
намон бояд ҳамеша дар пайи ҷустуҷӯи илму
дониш, азхудкуни касбу ҳунарҳои муосир
ва омӯзиши забони давлативу забонҳои ҳо-
риҷӣ бошанд.

Дар баробари күшиш барои ободии Ватан ба ҷо овардани эҳтироми падару модар, калонсолон, риояи одобу русуми неки миллӣ, тоза нигоҳ доштани забони модарӣ ва иҷрои ҳатмии муқаррароти қонунҳо «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо» ва «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» вазифаи ҷонии ҷавонони мебошад.

Иқдоми дигаре, ки дар замони ҷомеаи иттилоотӣ муҳим аст, густариш додани истифодаву корбурди забони тоҷикӣ дар шабакаи ҷаҳонии Интернет мебошад.

Мо бояд ҳамеша зираку ҳушӯр бошем, худогоҳиву ҳудшиносии миллиро, ки асли

он арҷузорӣ ба истиқлолияти давлатӣ ва дастовардҳои он, дӯст доштани Ватан – модар, забону фарҳанг ва арзишҳои миллӣ мебошад, густариш бахшем, наслҳои наврас ва ҷавононро дар ҳамин рӯхия тарбия намоем.

Бигзор, ҷавонони мо бо Ватан, миллат, забон ва ниёгони сарбаланди хеш ифтихор намоянд ва ҳифзи дастовардҳои истиқлолият, тамомияти арзӣ ва амнияту осудагии Тоҷикистони азиз мақсаду мароми зиндағии онҳо бошад!

Воқеан, фарзанд сухани аввалинро низ аз забони модар ёд мегирад. Забон хишти аввалини коҳи миллат буда, яке аз руқнҳои асосии давлати миллӣ ва нахустунсури тафаккури миллӣ аст.

Аз ин хотир, модарону хоҳарони мөвзифадоранд, ки ба фарзандонашон ҳарчи бештар ва амиқтар омӯхтани забони адабиро талқин намоянд.

Шумо – модарону хоҳарони азиз – дар ҳамаи давраҳо нигоҳдорандай забони ширину шево ва шоиронаи тоҷикӣ ҳастед ва барои покиву равонии он нақши асосӣ доред.

Таърих гувоҳ аст, ки агар забон ва фарҳанги миллӣ аз байн раванд, миллат низ дер ё зуд тафаккури миллии худро аз даст дода, оқибат завол меёбад. Забони модарӣ сарчашмаест, ки фарзандро ба асолати миллӣ пайванд медиҳад. Ифтихори ватандориву ватанпарастӣ, ҳувияти миллӣ, худ-

шиносӣ ва худогоҳӣ низ аз дӯст доштани лафзи модарӣ ва эҳтироми таъриху фарҳанг сарчашма мегиранд.

Фарзанди таълимгирифтаву тарбиятдода, пеш аз ҳама, падару модари худро эҳтиром меқунад, ба қадри Ватани азиз, забони модарӣ ва фарҳанги миллати худ, ба қадри калонсолон ва меҳнати ҳалол мерасад.

Раванди рӯзафзуни инқилоби илмию техникӣ баланд бардоштани сатҳи маърифату ҷаҳонбинии ҷавононро, маҳсусан ҷаондухтаронро, ҷиҳати омӯҳтану доностани забонҳои ҳоригӣ ва дастовардҳои илми муосир, инчуунин шинохтану ошно шуданро бо фарҳанги пешрафтаи ҳалқҳо ва

кишварҳои ҷаҳон тақозо мекунад.

Нақши модар дар тарбия, нигоҳбину парасторӣ ва камолоти маънавию ҷисмонии фарзанди худ бузург мебошад. Сабақи аввалини модар ба фарзанд аз омӯзонидани забон шурӯъ мегардад ва бо нақли афсонаҳо ва қироати ашъору панди бузургон дар замери ўхислатҳои начиби инсониро ҷой медиҳад.

Фарзанди ҷисман ва аз ҷиҳати маънавӣ солим ва фарзанде, ки аз лаҳни ширини модар панду насиҳат мешунавад, ба қадри модари худ, миллати худ, Ватани худ, забони шевои модарӣ, таъриху адабиёт ва фарҳанги кӯҳанбунёди миллати тамаддунофари худ мерасад.

Ватани мо – Тоҷикистон – гаҳвораи забони тоҷикӣ-форсӣ ва шеъри оламгири Рӯдакист. Ба хотири бузургдошти ашъори ноби тоҷикӣ-форсӣ ва забони модарӣ мо соли 2008 1150-солагии ҷашни Одамуш-шуаро Абӯабдуллоҳ Рӯдакӣ ва барои арҷ гузоштан ба шӯру шавқи калимоти орифонаи Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ соли 2009 800-солагии ӯро таҷлил менамоем.

Рисолати зиёйён аз ҳидояти ҷавонон барои омӯзиши таъриҳ, фарҳангу забони модарӣ, дастовардҳои илм ва технологияҳои пешрафтаи муосир иборат аст.

Модар гаҳворабони забони адабӣ аст. Бинобарин, бояд ҳар як зану духтари тоҷик дар баробари хуб донистани забони адабӣ,

таъриху адабиёт ва фарҳанги миллӣ, инчунин дар бобати поку беолоиш нигоҳ доштани забон, ҳифзи арзишҳои волои фарҳанг ва тамаддуни миллӣ аҳамияти хосса дихад.

Бузургии зан-модар, пеш аз ҳама, дар он таҷассум меёбад, ки ў ҷароғи хонадон, идомадиҳандай насл, тарбиякунанда ва ба камолрасонандай фарзанд, инчунин нигоҳдорандай забон, таърих ва фарҳанги миллӣ мебошад.

Зан ва модари тоҷик дар тамоми давраҳои таърихи ҳалқамон барои ҳастии забон, пойдории миллат ва рушди фарҳанги миллӣ ғамхорона ва содикона хизмат кардааст. Давлат ва Ҳукумати Тоҷи-

кистон дар доираи сиёсати иҷтимоии худ – бо дарназардошти мақому мартбай шоистаи занон ва вобаста ба масъалаҳои таҳқими қадру манзалат ва таъмини риояи ҳуқуқу озодиҳои конститутсионии онҳо – аз оғози даврони истиқлолият то имрӯз хеле санадҳоро қабул ва татбиқ кардааст.

Забони модарии мо низ аз имтиҳонҳои сахту мушкили таърихӣ гузаштааст ва итминон дорем, ки дар оянда натанҳо баҳои худро нигоҳ медорад, балки зина ба зина рушд меёбад ва тавонову ганиву густурда мегардад.

Агар ободиву суботи чомеа аз осоишу оромии ҳар як оила вобаста бошад, дар навбати худ ободии ҳар як хонадон аз рӯҳияи

солиму созанда, сатхи маънавиёту маъри-
фатнокӣ ва тандурустии зан-модар вобаста
аст. Нақши модар махсусан дар тарбия,
омӯхтани забон, таъриху фарҳанг, дониш-
ҳои муосир ва, умуман, камолоти маънавӣ
ва ҷисмонии фарзанд ҳеле барчаста мебо-
шад.

Нақши модар махсусан дар тарбия,
омӯхтани забон, таъриху фарҳанг, дониш-
ҳои муосир ва, умуман, камолоти маънавию
аҳлоқии фарзанд барчаста ва ҳатто муайян-
кунанда мебошад.

Занону модарони мо ҳеч гоҳ набояд
фаромӯш кунанд, ки сарзамини мо гаҳвораи
забони нобу ширин ва шоиронаи тоҷикӣ-
форсӣ ва оғозгоҳи шеъри оламшумули сул-
тони шоирон устод Рӯдакӣ аст. Ҳукумати

Тоҷикистон ин нуктаро ба инобат гирифта, соли 2008-ро Соли забони тоҷикӣ эълон кардааст, ки 1150 – солагии поягузори адабиёти оламшумули тоҷику форс – устод Рӯдакӣ – низ дар доираи ҳамин сол таҷлил мегардад.

Рисолати модарон дар масъалаи поку беолоиш нигоҳ доштани забон, ҳамчун пояти асосии ҳамаи арзишҳои таърихиву фарҳангӣ, инчунин шиноснома ва бақову ҳастии миллати мо, бузургтар аз ҳар каси дигар аст ва мо итминон дорем, ки занону модарон ин рисолати муқаддасро бо ифтихор анҷом медиҳанд.

Мақсад аз бузургдошти забони тоҷикӣ ва таҷлили ҷашни қофиласолори шеър

устод Рұдакӣ, пеш аз ҳама, дар он аст, ки мардуми кишвар бо эҳсоси гарми миллӣ, худогоҳиву худшиносӣ, ватандӯстиву ватанпарастӣ асолати забони шаҳдбори тоҷикиро нигоҳ дорад, барои рушду густариш ёфтани ва фарогир шудани он ҳамеша талош намояд.

Забони тоҷикӣ дар гирудорҳои шадид ва тохтутоzҳои бераҳмонаи аҷнабиёни истилогар на танҳо ҳастӣ ва покии ҳудро нигоҳ дошта тавонист, балки ғосибонро маҷбур кард, ки онро ҳамчун забони девону дафтар ва давлатдории хеш қабул намоянд.

Ташаккули тарзи зиндагии солим, модару фарзанди солим ва оилаи солим, дар маҷмӯъ, ба манфиати чомеа ва давлат мебо-

шад ва дигар ин, ки фарзанди таълимди-
даву тарбиятгирифта, пеш аз ҳама, эҳти-
роми падару модари худро ба чой оварда,
ба қадри Ватан, забони модарӣ ва арзиш-
ҳои волои миллати худ, ба қадри калонсо-
лон ва меҳнати ҳалол мерасад.

Модар, воқеан, нахустустоди башарият
аст ва фарзанд каломи аввалинро аз ӯ
меомӯзад. Ҳар модаре, ки соҳиби саводу
дениш ва таҷрибаву ҷаҳонбинӣ мебошад,
фарзанди ӯ ҳам босаводу хушахлоқ ба воя
мерасад. Ҳатто сатҳи забондонии фарзанд
аз сатҳи забондонии модар вобаста аст, зеро
ҳалқ беҳуда нагуфтааст, ки «нотиқ он кас
шуд, ки аз модар шунид».

Дар айни замон ман борҳо таъкид карда-

ам ва боз мегӯям, ки – дар баробари омӯзиш ва азхуд кардани илму техникаи мусоир – ҷавонони мо ба омӯзиши таърихи пуршраф, забони модарӣ ва фарҳанги ганий ҳалқамон бояд бештар машгул шаванд.

Дар омади сухан меҳоҳам бори дигар оид ба муқаддастарин сарвати миллиамон – забони модарӣ – таваққуф намоям. Боиси ифтихору сарфарозист, ки қаламрави пайдоиши забони дар тӯли таърих бо номҳои дарӣ, тоҷикӣ ва форсӣ шуҳратёфта ҳудуди Ҳуросони қадимӣ, аз ҷумла Тоҷикистони имрӯза, аст.

Забони тоҷикии форсӣ бо фасоҳату балогаташ асрҳо боз оламиёнро дар ҳайрат гузоштааст. Забони классикии порсии дарӣ,

яъне точикӣ, ки дар заминаи забонҳои авастой ва паҳлавӣ ба вучуд омадааст, минбаъд яке аз забонҳои тамаддуни ҷаҳонӣ гардид. Осори безаволи Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Низомӣ, Ибни Сино, Ҳайём, Саноӣ, Аттор, Саъдӣ, Ҷалолиддини Румӣ, Ҳофиз, Ҷомӣ, Камол, Бедил, ки ифтихори муштараки тоҷикон, эрониён, афғонистониён мебошад, шоҳкориҳое ҳастанд, ки ба ин забон эҷод шудаанд.

Танҳо бо ғамхории донишмандон, аҳли зиё ва, умуман, ҳар як фарди бонангӯномуси миллат нисбат ба забони модар, забони аҷдод ва забони давлати соҳибистиклол метавонад пойдор бимонад.

Дар замони шӯравӣ низ забони тоҷикӣ бо қӯшиши шахсиятҳои ғидокори илмиву

адабӣ бузургиву асолати худро нигоҳ дошт ва ба миллат хизмат кард. Дар асри бисту як – дар замони ҷаҳонишавии босуръати проблемаҳои башарӣ – низ, ки аз рӯи пешғӯҳои олимон эҳтимоли маҳвшавии тақрибан дусад забони ҳурди олам вучуд дорад, забони тоҷикӣ бояд пойдории таърихии худро ҳифз карда тавонад.

Маҳз омӯзгорони соҳибмаърифату бофарҳанг ва устодони донишманду ватанпаст савияи таълиму дониши ҳонандагонро баланд бардошта, онҳоро ба забондонӣ, илмомӯзӣ ва худшиносиву ҷаҳоншиносӣ раҳнамоӣ карда метавонанд.

Қонунияти инкишофи забон чунин аст, ки вай мисли як ҷисми зинда бояд ба маҷ-

рои зиндагӣ – таҳаввулоти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ – мутобиқ шуда, имкони ифодаи мазмунҳои тоза ва талаботи мардумро дошта бошад. Яъне калимаву истилоҳотеро, ки дар олами ихтирооту кашфиёт ва иқтисодиёту техника падид меоянд, дар худ ғунҷонида тавонад ва ҳамзамон асолати миллиашро гум накунад.

Солҳои охир дарку ҳазми мақолаву ҳабарҳои рӯзномаву маҷаллаҳо, ҳатто ҳарфзании ровиёну гӯяндагон, на танҳо барои мардуми одӣ, балки шахсони босавод ва забондон низ мушкил мегардад. Дар атрофи ин масъалаҳо бояд ҷиддӣ фикр кард.

Поку беолоиш нигоҳ доштани забон ва асолату шевоии онро ҳифз кардан қарзи

фарзандии ҳар яки мову шумост. Бино-барин олимону зиёёни мо бояд бо таҳқики масъалаҳои муҳимтарини забон ва таҷдиду таҳияи қомусу фарҳангномаҳо, ки барои баланд бардоштани сатҳи забондонӣ ва маърифати забономӯзии наслҳои имрӯзу оянда заруранд, чиддӣ машғул шаванд.

Фаромӯш набояд кард, ки забони тоҷикӣ, ҳамчун яке аз қадимтарин забонҳои зиндаи ҷаҳон, маҳз дар Мовароуннаҳру Ҳурросон ташаккул ёфта, ба эҳёи тафаккури миллии форсизабонон ва густариши адабиёти классикии тоҷику форс замина гузоштааст.

Чандин сол аст, ки мо барои мактабҳои умумии мамлакат ҳазорҳо аداد компьютер

мехарем, vale аксари онҳо то имрӯз барномаи ягонаи тоҷикӣ надоранд. Минбаъд кӯшиш бояд кард, ки ширкатҳои тиҷоратӣ ҳангоми ворид соҳтани технологияҳои компютерӣ мавҷудияти барномаи ягонаро ба забони давлатӣ ба инобат гиранд.

Дар айни ҳол мову шумо дар масъалаи ному номгузорӣ низ набояд бетараф бошем. Номгузорӣ як рукни муҳими забон ва инъикоскунандай асолати милливу фарҳанги миллат мебошад.

Забони миллӣ ва ташаккули пайвастаи он дар мақоми давлатӣ муҳимтарин рамз ва рукни истиқлолияти давлативу сиёсии мо мебошад. Ҳамеша дар хотир бояд дошт, ки

дар тұли гузаштаи пурфочия забони мо барои бақо ва ҳастии миллат, шукӯху азамати давлатдорӣ хидмати бузург ва таърихӣ кардааст.

Дар аҳди Сомониён забони тоҷикӣ, ҳамчун забони шеъру шоирӣ, забони илму адаб, бо покиву шириниаш воқеан оламгир шуд. Ва, албаттa, ин мартабаи олиро ба забони тоҷикӣ, пеш аз ҳама, соҳиби он – ҳалқи тамаддунофари мо, адабону олимони хушкалом ва меҳанпарастамон – бахшиданд.

Пас аз заволи давлати Сомониён соҳиб-кудратони замон ҳамоно мафтуни шеъру адаби тоҷикӣ буданд ва асрҳои аср пеши он сари таъзим фуруд меоварданд. Гузашта аз ин, дар давоми ҳазор сол забони тоҷикӣ дар

саросари Хурносону Мовароуннаҳр забони дарбор ва коргузорӣ буд.

Забони мо дар тӯли садсолаҳо – аз баҳри Миёназамин то Ҳинду Чин – ҳамчун забони муюширати байни халқҳои гуногун хизмат намуда, дар осори хаттии онҳо ҳам нақши зиёде гузоштааст. Ин ҳақиқати таърихӣ мебошад.

Боиси ифтихор ва сарфарозист, ки дар ҳама ҳолат миллати тоҷик сипари боэътимод, ганҷи гаронбаҳои ниёғон – забони модариро аз даст надодааст. Барои собит намудани ин далел овардани чунин мисол бамаврид аст. Чунонки аз сарчашмаҳо, аз ҷумла «Таърих»-и Наршахӣ бармеояд, баъд аз истилои араб дар Эрони Фарбӣ дар даво-

ми ду садсола забони паҳлавӣ рӯ ба таназзул овард ва ҷои онро забони арабӣ гирифт. Аммо дар қаламрави Мовароуннахру Ҳурисон забони тоҷикӣ мавқеи ҳудро аз даст надод, балки ботадриҷ рушду нумӯъ ёфт ва, билохира, бо шеъри ноби Рӯдакӣ бо тамоми фасоҳату балоғаташ зухур кард.

Лозим ба ёдоварист, ки дар аҳди Сомониён Қуръони маҷид ба забони тоҷикӣ тарҷума гардида, мардум ибодатро бо забони модарӣ анҷом медод. Ин нишони эҳтироми бепоёни мардум ба асолат ва забони модарӣ ва қӯшишҳои ҳалқи тоҷик барои ҳифзи забон ва суннатҳои ниёгон буд.

Дар замони истиқолият забони модарӣ, ки як рукни бунёдии давлату миллат, илму

фарҳанги мо аст, бояд аз ҳар чиҳат рушду нумӯъ ёбад. Забони тоҷикӣ ҳоло бояд ҷавобгӯи ниёзҳои замон бошад ва тамоми таҳаввулоти сиёсиву иқтисодӣ ва иҷти-моиву фарҳангии ҷомеаро дар худ инъикос намояд.

Тибқи Конститутсияи Тоҷикистон ва Қонуни забон, ба забони тоҷикӣ мақоми давлатӣ дода шудааст. Ин чунин маъно дорад, ки тамоми умури коргузорӣ дар қишвар бояд бо ҳамин забон сурат гирад.

Ба тавассути забон ҳувияти миллӣ ҳифз мегардад, он воситаи муқтадири сарчамъ намудани миллат, таъмини якпорчагии сарзамини қишвар дар ҳама давру замон мебошад.

Фаромӯш набояд кард, ки одобу маданияти роҳбарӣ, пеш аз ҳама, аз фасоҳати забон ва муоширати нек шурӯъ мешавад.

Таърих бисёр мисолҳоро медонад, ки дар баробари аз байн рафтани забон миллат низ аз байн меравад. Ба ибораи дигар, фанои забон фанои миллат аст.

Фаромӯш накунем, ки ҳурмати забон ҳурмати модар аст, ҳурмати Ватан ва ифтихори давлатдории миллӣ аст.

Имрӯз, дар замони пуртазод ва рушдёбандаи глобализатсия, ин раванд ба хатари воқеӣ табдил меёбад. Мо, дар навбати ав-

вал, шумо, аҳли зиё, барои пешгирии чунин
равандҳои номатлуб бояд омода бошем.

Дар арҷузории забони модарӣ ва
тарғибу посдории он нақши аҳли зиё –
олимон, шоиру нависандагон, кормандони
соҳаи маориф, тандурустӣ, алалхусус
воситаҳои ахбори умум, – бағоят бузург
мебошад.

Аҳли эҷод, аз ҷумла рӯзноманигорон, аз
қоидаҳои забони модарӣ, махсусан
қоидаҳои имло, фасоҳат ва балоғати сухан
бояд хуб оғаҳӣ дошта бошанд, дар забони
навиштаҳои онон ғалатроҳ наёбад, зеро
имрӯз як василаи оммавият пайдо кардани
ғалатҳо забони матбуоти даврӣ ва радиою
телевизион аст.

Қаламкаш масъулияти азим нисбат ба забони модарӣ дорад ва як галати ў метавонад ба ҳазорон нафар асар гузорад.

Забону фарҳанги мо оинаест, ки роҳи бисёр тӯлонии дар масири таърих паймудаи тоҷиконро бо ҳама саҳифаҳои гоҳо дураҳшон ва гоҳе парешон, бо ҳама нишебу фарозҳои таърих дар худ инъикос кардааст. Аз ин оина пайдост, ки барои аҷдоди бонангӯ номуси мо мағҳумҳои Модар, Ватан, Истиклол, Забон ва Фарҳанг ҳамеша ҳаммаъно будаанд.

Ҳар як номи тоҷикӣ нишонае аз симои миллӣ ба шумор меравад ва сарфи назар кардан аз он, пеш аз ҳама, беҳтиромӣ нисбат ба забони модар ва давлати худ, нисбат

ба таъриху фарҳанги миллӣ ва, дар маҷмӯъ,
нисбат ба миллату Ватан мебошад.

Фарҳанг ва забон дар ҳама давру замон таҷассумгари ҳувияти ҳар як миллат мебошанд. Маҳз фарҳанг, забон ва анъанаҳои бунёдӣ асолати миллиро пойдору устувор нигоҳ медоранд. Аз ин хотир, имрӯз низ ҳар як зиёй, ба мисли аҷдоди тамаддунсози хеш, бояд талош варзад, ки забон ва фарҳанги миллиро ҳифз карда, густариш диҳад, онро ба ҷаҳониён ба таври арзанда муаррифӣ намояд ва ҳамчун сарвати бебаҳои миллӣ барои наслҳои оянда бегазанд ба мерос гузорад.

Китоб ва сухан аз нерӯи бузурге барҳӯрдоранд. Сухан аз чумлаи неъматҳои олии

маънавӣ буда, ақлу хирад ва даҳои инсони-
ятро таҷассум менамояд. То ҷаҳон ҳаст ва
инсоният боқист, умри сухан безавол аст.

Маҳз андешаҳои воло ва осори гаронба-
ҳои абармардони миллати мо буд, ки
фарҳанг ва забони тоҷикӣ дар тӯли таъриҳ
– бо вуҷуди он ҳама фишорҳои сиёсиву
мағкуравии бегонагон – мақом ва мартабаи
худро дар тамаддуни ҷаҳонӣ нигоҳ дошта-
аст. Ҳамин хизмати бузурги фарзонағони
миллат аст, ки мо имрӯз соҳибдавлат буда,
бо забон, фарҳанг, таъриҳ ва арзишҳои
миллии худ ифтихор мекунем.

Раванди ҷаҳонишавӣ имрӯз ба тамоми
паҳлӯҳои ҳёти башар дар баробари
таъсири мусбат нақши манфии худро низ

мегузорад. Бахусус, фишори фарогири чаҳонишавӣ ба забону фарҳанг, ки руҳҳои асосии пойдории миллат ба шумор мераванд, бештар эҳсос мегардад. Дар чунин шароит, агар мо забонамонро азизу гиромӣ надорем ва ҳимоя накунем, имкон дорад, ки он пас аз муддати начандон тӯлонӣ ба як забони доираи истифодааш маҳдуд ва ё ҳатто забони хонагӣ мубаддал гардад.

Донишмандони моро зарур аст, ки рисолати таърихии хешро ичро карда, ба монанди гузаштагони соҳибфарҳанги худ, ки бо осори пургановаташон онро ба як забони тавонои илмӣ мубаддал соҳтаанд, дар рушду густариши забонамон ва ба забони илми муосир табдил додани он саҳм гузоранд. Бинобарин, Академияи илмҳо ва вазорату муассисаҳои даҳлдорро лозим аст, ки дар ин бобат тадбирҳои мушахҳас андешанд.

Набояд фаромұш кард, ки забони точикӣ дар мақоми забони давлатӣ имрӯз на танҳо дар коргузорӣ ва муюширати дохилӣ, балки дар робитаҳои хориҷии мо низ истифода мешавад. Бо ин забон санадҳои меъёрии ҳуқуқии байналмилалӣ ба имзо мерасанд, осори илмиву адабии ҳалқҳои ҷаҳон тарҷума мешаванд. Аз ин рӯ, возеҳ аст, ки омӯзиши забони ниёғон бояд дуруст ба роҳ монда шавад.

Зарур аст, ки ба масъалаи омӯзиши забони давлатӣ ва забонҳои хориҷӣ аз ҷониби ҷавонон эътибори қатъӣ зоҳир гардад.

Густариши забони точикӣ, таҳқими мақоми давлатӣ ва тавсееи доираи истифо-

даи он ҳамчунин таҳияи фарҳангномаҳои истилоҳоти соҳавӣ ва лугати комили имлои забони тоҷикиро талаб мекунанд, ки ин кор аз ҷониби мутахассисон бо масъулияти бисёр ҷиддӣ бояд сурат гирад.

Ҳадаф аз қабули қонуни нав, пеш аз ҳама, ҳифзи асолати забони тоҷикӣ дар мақоми забони давлатӣ, таъмини истифодаи фарогир ва густариши ҳамаҷонибаи он дар тамоми соҳаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсии кишвар мебошад, ки ин амр тақозои воқеяияти замон аст.

Мо бояд забони тоҷикиро ҳамчун арзииши миллӣ эҳтиром кунем, ба он муносабати ғамхорона дошта бошем, барои рушду инкишофи он дар ҳама соҳаҳои ҳаёти чомеа

заминаи зарурӣ фароҳам оварем. Ин амал, пеш аз ҳама, барои ба забони илм табдил додани забони модарии мо аҳамияти бузург дорад, зоро ба ин мартаба расидани забон сатҳи аз ҳама баланди густариши он ба шумор меравад.

Сохиби давлати миллӣ гаштани мо ва таваҷҷуҳи хоса доштан ба низоми давлати миллӣ ҳаргиз маънои маҳдуд кардани ҳуқуқи дигар миллатҳоро надорад. Зоро давлати миллӣ барои мо воситаи ҳифзи фарҳангӣ забони миллӣ, ваҳдату якпорчагии кишвар, иттиҳоду ҳамдигарфаҳмӣ буда, ба он эҳтиром гузоштан вазифаи ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон мебошад.

Маҳз давраи Сомониён буд, ки адабу фарҳанги ҷаҳоншумул ва забони ноби тоҷикии форсӣ, чун дурри гаронбаҳо, то

имрӯз бар ҷабини таъриҳ ва тамаддуни башарӣ медурахшад, ҷеҳраҳо ва ситораҳои дурахшонро тақдими чомеаи инсонӣ менамояд. Аз ин рӯ, метавон бо итминони комил гуфт, ки Сомониён илму фарҳанг, забон ва қитобу назми тоҷикиро мақоми хосса бахшиданд ва ин омилҳо боиси ҳастии миллат ва пойдории он гардиданд.

Зиёй, ки шаҳси таҳсилдидаву равшан-фикр аст, нуру рӯшноии чомеа маҳсуб мешавад ва бояд аҳли чомеаро ба сӯи созандагӣ ва бунёдкорӣ ҳидоят созад, ҳамеша дар фикри пешрафту такомули илму фарҳанг, рушди забон ва ҳифзи тозагии он ва, гузашта аз ин, дар андешаи таҳқими суботу оромии чомеа, ваҳдати миллӣ ва дифоъ аз манфиатҳои миллат ва давлат бошад.

Мо бояд ифтихор аз он дошта бошем, ки

сохиби чунин забони ширину гүшнавози қадимӣ ва пурғановат, забони илм ва шеъру адаби оламгир ҳастем. Бояд ба қадри он расем, меҳрашро бо шири модар ба қалби фарзандонамон ҷо қунем ва ин анъанаро аз насл ба насл идома диҳем, то забони ноби тоҷикӣ умри ҷовидона ёбад.

Фарзанди ҷисман ва аз ҷиҳати маънавӣ солим ва фарзанде, ки аз лаҳни ширини модар панду насиҳат мешунавад, ба қадри модари худ, миллати худ, Ватани худ, забони шевои модарӣ, таъриху адабиёт ва фарҳанги қуҳанбунёди миллати тамаддунофари худ мерасад.

Бузургтарин вазифаи ҳар фарде, ки даъвои фарҳангу забон мекунад, нигаҳбо-

нию пос доштани ин мероси муқаддас ва ба наслҳои оянда расонидани забони ширину шево ва забони шеъру адаби оламшумули тоҷикӣ мебошад. Зоро забон моли ҳалқ, мероси миллат ва сармояи маънавии давлати соҳибистиқлол аст. Ва ҳеч кас ҳақ надорад, ки аз номи миллат ҳукм барорад, фарҳангу забонашро зери шубҳа гузорад ё ҳақиқати таърихро инкор намояд.

Чомеаи солим ба насли бомаърифат, до- нишманд, миллатдӯст, ватанпарвар, забон- дон, часур, аз ҷиҳати сиёсӣ зирақу ҳушӯр, дорои ахлоқи ҳамида ниёз дорад. Маҳз ин- сонҳои дорои чунин хислатҳо метавонанд дастовардҳои истиқлонияти мамлакатро афзун ва ҳифз намоянд.

Мо ҷеҳраи хоси миллӣ, забони ширину шевои шоирона, таърих, адабиёт ва фарҳан-

ги ғановатманд, мазҳаби таҳаммулгаро, расму оини миллӣ, хулоса, аз муҳити хонавода то шаҳрдориву давлатдорӣ, тамоми арзишҳои миллиро дорем ва бояд бо онҳо ифтихор намоем. Бинобарин, аз ҷавонону наврасони кишвар ва, умуман, аҳли чомеа тақозо мегардад, ки бо ифтихор аз арзишҳои ҷовидонии Ватан, модар, давлати соҳибистиклол, фарҳангу анъанаҳои миллии тоҷикон ҳамеша дар ҳифзи аслу наасби худ ҳушёру бедор бошанд.

Омӯзиши забони модарӣ, ки аз хонавода, кӯдакистон ва мактаб оғоз мешавад, пеш аз ҳама аз падару модар ва муаллим ба хотири ҳифзи асолати миллӣ ҷиддият ва қатъияти тамомро дар донистани забон тақозо дорад.

Беҳдошти сифати таълим, таҳия ва татбики барномаҳои таълимӣ ва корҳои ил-

мию тадқиқотӣ, тақвият баҳшидани самтҳо ва равияҳои тадқиқоти кафедраҳо, фаъолияти маҳфилҳои илмии донишҷӯён, ҷалби ҷавонони боистеъдод ба корҳои илмию тадқиқотӣ, таълифи китобҳои дарсӣ ба забони давлатӣ, ҳавасмандсозии омӯзгорони ҷавон яке аз омилҳои асосии рушди соҳаи маориф ва, дар ҳамин замона, ташаккули тафаккури техникӣ ба шумор мераవанд.

Мо ҳеч гоҳ иқтидору имконоти забона-монро дар мақоми забони илм набояд нодида гирем. Забони миллии мо тавононии забони илмро, чунонки аз аҳди Сомониён ва минбаъд дошта буд, ҳоло низ аз чунин имконот бархурдор мебошад.

Дар замони ҷаҳонишавӣ ва рушди босуръати илму техника ин мағҳум маънои

комилан нав ва бисёр фарох касб кардааст.
Акнун нафаре босавод шуморида мешавад,
ки на танҳо хонда ва навишта тавонад, бал-
ки маҷмӯи донишҳои мунаzzами замонавӣ
дошта, забони давлатиро дар сатҳи аъло
донад, инчунин як ё ду забони хориҷӣ ва
тарзи дурусти истифодаи технологияҳои
имрӯзаро азҳуд карда бошад.

Мехри азалий ба Ватани аҷдодӣ, муҳаб-
бат ба диёри бостонӣ, насл ба насл пос дош-
тани забони шаҳдбору шоиронаи Рӯдакӣ ва
пайвандҳои ҳазорсолаи гузаштаву имрӯза
қутбнамое мебошанд, ки моро ба сӯи ояндаи
нек ва бозёфтҳои тоза раҳнамоӣ мекунанд.

Дар шароити торафт шиддат гирифтани
равандҳои ҷаҳонишавӣ барои мо ва маҳсу-

сан барои наврасону чавонони сарзамина-
мон, Ватан, модар, забон, фарҳанг ва расму
оинҳои миллӣ, инчунин эҳтирому арҷу-
зорӣ ба рамзҳову муқаддасоти милливу дав-
латиамон аҳамияти ҳаётӣ доранд.

Мо бояд аз ҳама ғановат ва сарвати
забони миллӣ тавассути воситаҳои ахбори
омма ба хубӣ истифода намоем ва
намунаҳои беҳтарини онро пешкаши
мардум гардонем. Аммо дар ин самт аз
ҷониби воситаҳои ахбори омма камбузиҳои
зиёд ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо
барои рушди забони миллӣ ҳатмист.

Барои баланд бардоштани сатҳ ва сифа-
ти фаъолияти низоми идорақунии давлатӣ
аз зиёд кардани шумораи мақомоти давла-
тӣ ва хизматчиёни давлатӣ худдорӣ наму-

да, бояд бештар ба тарбияи кадрҳои баланд-иҳтиносу соҳибмаълумот, дорои чаҳонбини-ву дониши амиқи касбиву сиёсӣ, қобилияти ташкилотчиғиву кордонӣ, малакаи идора-кунӣ, инчунин шахсони масъулиятшиносу ватандӯст, забондон ва аз технологияҳои мусир бархурдор таваҷҷуҳ бояд кард.

Истиқлолияти давлатӣ, Забон, Модар, Ватан, фарҳанг ва тамаддуни куҳанбунёд ҳалқаҳои васле мебошанд, ки моро ба сӯи ваҳдату ягонагӣ ва муттаҳидиву сарҷамъии миллат раҳнамоӣ месозанд. Аз ин рӯ, ҳар кадоми онҳо барои мо аз муқаддасоти инсо-нӣ ва имонӣ ба шумор мераванд.

Фаромӯш набояд кард, ки бе рушди за- бони давлатӣ, ҳамчун рукни муҳими таҳки-

ми худшиносии миллӣ ва давлатдорӣ, мо ба маъни томаш соҳибистиклол буда наметавонем. Аз ин рӯ, риояи меъёрҳои забони адабӣ, пеш аз ҳама, масъулияти бевоситаи ҳар як роҳбару корманди тамоми шохаҳои ҳокимиияти давлатӣ, воситаҳои ахбори омма ва ҳар як зиёӣ мебошад. Инро ҳар як фарди бонангӯ номуси миллат, ки ба ояндаи неки Ватан хушбин аст ва меҳоҳад давлаташ комилан соҳибистиклолу мутараққӣ бошад, бояд дарк намояд.

Эҳтироми забони модарӣ ва амиқ омӯхтани он, инчунин омӯзиши ҳатмии забонҳои хориҷӣ, пеш аз ҳама русӣ ва англисӣ, аз ҷумлаи равандҳое мебошанд, ки бояд таҳти назорати доимӣ қарор дошта бошанд.

Дар шароити ҷаҳонишавӣ яке аз вазифаҳои асосии ҳар як давлат ҳифзи асолати

миллӣ, забон, фарҳанг, аз ҷумла ёдгориҳои таърихӣ, мебошад.

Зарур аст, ки дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот ба омӯзиши забони давлатӣ таваҷҷуҳӣ аввалиндарача дода, дар баробари ин доностани ҳатмии ду забонро, баҳусус забонҳои русӣ ва англисиро, ҷорӣ намоем.

Миллати тоҷик, баҳусус ҷавонону наврасони мо низ, бояд аз решаҳои тамаддуни қадима, забону фарҳанги миллӣ ва оинҳои давлатдории ҳалқи худ огоҳ бошанд ва вобаста ба дигаргуниву таҳаввулоти оғози ҳазорсолаи сеюм барои устувор гардонидани пойдевори давлатдории навин ва фарҳангу андешаи миллии тоҷикон саъю талош намоянд. Ин тақозои ҳаёт ва вазифаи ҳар миллати огоҳу соҳибфарҳанг мебошад.

Бо шарофати неъмати худодод, яъне истиқлолияти давлатӣ, мо имкон пайдо кардем, ки баъди ҳазор сол асолату хувияти миллӣ, таърих ва забону фарҳанги миллӣ, суннату арзишҳои неки миллӣ, хулоса, ҳас-тии миллии худро ба хотири ичрои рисолати бисёр пурмасъулият, vale пурифтихори таърихӣ – эъмори давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ, яъне чомеаи навини давлати соҳибихтиёру озодамон ва зинда-гии босаодати наслҳои имрӯзу фардо – эҳё намоем.

Ояндаи ободу осудаи чомеа ва давлат, қабл аз ҳама, аз фарзандони тарбиятдида, донишманду забондон, ҷаҳонбинии васеъдошта ва миллатдӯсту ватанпарвар вобаста аст.

Ҳангоми хостагирий ва ҷобаҷокунии

кадрҳо маҳз дараҷаи баланди қасбӣ, донишҳои васеи муосир, дар сатҳи хуб донистани забони давлатӣ, забонҳои хориҷӣ ва технологияҳои замонавӣ, дараҷаи баланди масъулиятшиносиву ватандӯстӣ, поквиҷдонӣ ва оштинопазирӣ нисбат ба ҳолатҳои коррупсионӣ бояд меъёрҳои асосӣ гарданд.

Муҳимтарин ҳадафи мо арҷгузорӣ ва эҳтироми забони давлатӣ, яъне забони зебову шево ва ширину шоиронаи тоҷикист. Зоро забони тоҷикӣ – дар баробари дигар муқаддасоти миллии мо – рамзи давлатдорӣ, хувияти миллӣ, кафили мавҷудияти фарҳанги оламшумул ва моји ифтихори мо – тоҷикон – аст.

Забони мо дар марҳалаҳои ҳассоси таърихи ҳалқамон ҳамеша нақши тақдирсоз

бозида, ачдоди бошарафу тамаддунсози моро аз гирдоби ҳаводиси пуртазоди асрҳои миёна то ба имрӯз эмин нигоҳ доштааст. Ин аст, ки мо дар зарфи солҳои соҳибистиқлолӣ оид ба эҳё ва густариши забони давлати амон силсилаи тадбирҳои судмандро амалӣ намудем.

Борҳо иброз доштаем, ки донистани забонҳои дигар, маҳсусан забонҳои русӣ ва англисӣ, барои наврасону ҷавонони мо зарурати воқеии рӯз аст. Аммо ин тамоюл набояд сабаби ба забони шевои тоҷикӣ роҳ ёфтани унсурҳои нозарури бегона гардад. Аз ин рӯ, мо дар оянда низ дар самти хифзу гиромидошт, тозагии забони давлатӣ ва рушди ҳамаҷонибаи он ҳамаи иқдомоти заруриро амалӣ хоҳем кард.

Вазифаи муҳими олимони кишвар – бо

дарназардошли шароити давлати соҳибистиклол – таҳқиқ намудани таърихи пурифтихори миллат, проблемаҳои фалсафа ва адабиёту фарҳанги бою рангорангӣ тоҷикон, поку бегазанд нигоҳ доштан ва таҳқим баҳшидан ба мақоми забони давлатӣ, тоза нигоҳ доштани забони муошират, эҷоду эҳёи забони илмии тоҷикӣ, арҷузорӣ ба арзишҳои таъриҳӣ ва ба ҷаҳониён ба таври шоиста муаррифӣ намудани дастовардҳои ниёғон мебошад.

Барои озодона бо забони адабии тоҷикӣ сухан гуфтани сӯҳбат карда тавонистан бояд ҳар як зиёни тоҷик на танҳо кӯшиш намояд, балки ба дигарон намунаи ибрат бошад.

Илова ба татбиқи чорабиниҳо доир ба таъсиси китобхонаҳо ва дигар муассисаҳои

маърифатӣ, дар даврони истиқлолият дар
кишварамон барои рушди забони модарӣ
имконияти мусоид фароҳам оварда шуда,
забони пурғановати тоҷикӣ дубора рӯҳи
миллиашро соҳиб гардид.

Барои боз ҳам тақвият баҳшидани мақоми сазовори забони тоҷикӣ зарур аст, ки ҳар як шаҳрванд ва, дар навбати аввал, наврасону ҷавонон забони тоҷикиро ба таври мукаммал ва дар сатҳи аъло азхуд карда, ҳатман ду забони хориҷиро, ба мисли забони модарӣ донанд. Зеро дар замони пешрафту таҳаввулоти имрӯзу оянда бе донистани ду забони хориҷӣ кору фаъолият кардан ва муваффақият ба даст овардан бисёр мушкил мешавад.

Миллати қадима ва сарбаланди тоҷик дар тӯли таърихи дарозаш маънавиёти

баланд, одобу ахлоқи ҳамида, забони шевои модарӣ, девону дафтари парокандаи бузургони гузаштаи хеш, умуман, мероси фарҳангию тамаддуни қадимаи худро бо ҳазорон заҳмат ҳифз карда, то рӯзҳои мову шумо расонидааст.

Тоҷикон дар миёни халқияту миллатҳои сершумори олам аз ҷумлаи мардуми соҳибатамаддуне мебошанд, ки забони чандинҳазорсоларо маҳфуз дошта, имрӯз низ шеъри Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Носири Ҳусрав, Саноӣ, Ҷалолиддини Балхӣ ва садҳо нафар шоирону адабони гузаштаро озодона мефаҳманд ва дар гуфтугӯи ҳаррӯзаашон истифода мекунанд.

Забон дар ҳақиқат асоси ҳастӣ ва бақои умри миллат аст. Ифтихор аз Ватану ватандорӣ, таъриху фарҳанг, ифтихор аз миллат

ва ҳувияти миллӣ аввалтар аз ҳама дар поку
бегазанд нигоҳ доштани забони модарӣ
ифода меёбад. Таъриҳ гувоҳ аст, ки баъди
гум кардани забони модарӣ миллат низ дер
ё зуд тафаккур, ифтихор ва ҳатто давлату
давлатдории миллии худро аз даст дода,
забон ва унсурҳои фарҳангии бегонаро
мепазирад.

Дар тарбияи забономӯзии қӯдакону
чавонон, ки синни хеле хуби рушди мала-
каҳои зеҳнист, бояд падару модарон масъ-
улияти бештар дошта бошанд.

Яке аз вазифаҳои асосӣ ва пурифтиҳори
Институти забон ва адабиёт дар давраи
истиқлолият пуштибонӣ ва густариши

забони давлатй, таҳкими мақому мартабай он, аз ҳисоби захираи забони классикӣ ва халқӣ сүфтау ғанитар намудани забони адабӣ, оммафаҳм сохтани забони нашрияҳо, пеш аз ҳама китобҳои дарсӣ, забони матбуот ва тоза нигоҳ доштани забони муошират мебошад.

Зиёиён, олимони забоншинос, кормандони воситаҳои ахбори умум, падару модарон ва, умуман, ҳар фарди бонангӯ номуси миллат барои баланд бардоштани маданияти забондонӣ, риояи меъёрҳои забони адабӣ, болоравии сатҳи худшиносӣ, таҳкими ҳувияти миллӣ ва ифтихори ватандорӣ, инчунин пешгирии пайравии кӯркӯрона аз забонҳои дигар бояд саҳми муносиб гузоранд.

Забони нобу шево ва ширину шоиронаи тоҷикӣ ҳанӯз дар дарбори Тоҳириёну Саф-

фориён, сипас дар дарбори Сомониён, чун забони идораи давлату коргузории вазорат-хонаҳо, ривоҷ пайдо карда буд. Бо ин забон дар Хуресону Мовароуннаҳр аввалин шеърҳои тоҷикӣ суруда шуда, дар давоми садсолаҳои минбаъда ҳазорҳо ҷилд асарҳои таъриҳӣ, илмӣ, фалсафӣ ва динӣ эҷод гардиданд.

Агар мо қадру манзалати Ватан, миллат ва забони худро ба таври амиқ дарк насозем, зарурати густариши худшиносию худогоҳӣ, таҳқими ваҳдати миллӣ ва ҳифзи истиқлолияти Тоҷикистонро пайваста таъкид нақунем, амнияти миллӣ ва рушди иқтисодиву фарҳангиро таъмин карда наметавонем.

Ҳар касе, ки забони модарии худро хуб медонад, барои ӯ омӯхтани забонҳои хориҷӣ осон мегардад. Дигар ин, ки ҷорӣ карда-

ни дастовардҳои илму техника ва технологияҳои муосир, яъне пешрафти минбаъдаи мамлакат, ба роҳ мондани робитаҳои гуно-гунсоҳа бо давлатҳои тараққикарда, яъне пайвастан ба ҷаҳони мутамаддин, бе донистани забонҳои хориҷӣ, пеш аз ҳама русӣ ва англисӣ, ғайриимкон аст.

Мехоҳам хотирнишон намоям, ки омӯхтани забон ва равону сӯфта шудани он танҳо ба шарофати мутолиаи китоб муюссар мегарданд.

Миллати фарҳангпарвари тоҷик беҳтарин арзишҳои тамаддуни башарии Шарқу Фарбро истифода намуда, дар айни ҳол таъриҳ, фарҳанг, забон ва маънавиёти бисёрҳазорсолаи худро пос медорад.

Имрӯз далелҳои қавӣ вучуд доранд, ки дар асоси онҳо донишмандон макони зуҳур ва нашъунамои забон ва адабиёти тоҷикиву форсиро Мовароуннаҳру Хуросон медонанд.

Имрӯз, дар шароити истиқололи сиёсӣ, мо хуқуқи маънавӣ надорем, ки ба поймол шудани истиқолияти фарҳангии миллатамон роҳдиҳем. Зоро истиқолияти фарҳангӣ барои мо баробари истиқолияти сиёсӣ азиз аст. Дар баробари ин, дӯст доштан ва омӯхтани забони модарӣ ҳаргиз маънои дар доираи забони худ маҳдуд мондан ва аз омӯзиши забонҳои дигар, аз ҷумла русӣ ва англисӣ, сарфи назар карданро надорад.

Насиҳати ман, ҳамчун Роҳбари давлат, ба шумо – насли ояндасози миллат – ин аст, ки аз имкониятҳои бароятон фароҳамо-

вардаи давлату Ҳуқумати мамлакат пурра ва ҳаматарафа истифода баред, бо баҳои хубу аъло хонед, касбу ҳунар омӯзед, забони модариро, яъне забони давлатиро, ба дараҷаи аъло азхуд кунед ва, дар баробари ин, як-ду забони хориҷӣ ва техникуму технологияҳои муосирро низ дар сатҳи баланд омӯзед, ифтиҳори падару модар ва ифтиҳори Ватани азизамон – Тоҷикистон бошед.

Бузургдошли забони давлатӣ ин арҷ гузоштан ба таъриху фарҳанги миллат аст. Аз ин рӯ, зарур аст, ки ҳар як фарди соҳибзабон забони тоҷикиро, ки нишони ҳастии миллат аст, азхуд кунад ва ба воситаи он ҳувият ва фарҳанги миллии худро ҳифзу гиromӣ дорад.

Фаромӯш набояд кард, ки Ватанро танҳо кадрҳои баландихтисосу соҳибмаъ-

рифат ва забондону дорои касбу ихтисоси ба талаботи замона ҷавобгӯй обод карда метавонанд.

Кормандони соҳаи маориф – омӯзгорону мураббиён, зиёйён ва, умуман, аҳли чомеаро зарур аст, ки барои тарбияи насли наврас дар рӯҳияи одобу ахлоқи ҳамида, ватандӯстиву ватанпрастӣ, ифтихор аз Ватан ва фарҳангу тамаддуни бостонии ҳалқамон ҳамеша саъю талош намоянд. Вазифаи ҳар як шахси солимфикру огоҳ ба хонандагон талқин намудани зарурати омӯзиши илму дониш, касбу ҳунар, забономӯзӣ, азхуд намудани дастовардҳои навтарини техника ва технологияҳои мусоир мебошад.

Мақсади мо аз фароҳам овардани шароити зарурӣ барои таҳсили шумо – насли наврас, пеш аз ҳама, аз он иборат аст, ки

хамаатон соҳиби дониши мукаммал, забондон, аз дастовардҳои илму техникаи муосир барҳӯрдор ва бо омӯзиши касбу кор ва ихтиносҳои гуногун дар оянда барои ободӣ ва шукуфоии Ватани худ омода бошед.

Дар шароити имрӯза мамлакати мо барои соҳаҳои гуногуни ҳёти чомеа ба кадрҳои баландихтисоси миллӣ ниёз дорад. Бо дарназардошти ин нукта вазифаи асосии шумо – хонандагон, пеш аз ҳама, омӯзиши илму дониш, касбу хунар, азхуд кардани забони модарӣ ва забонҳои хориҷӣ, инчунин дастовардҳои техникаву технологияҳои муосир мебошад.

Халқи тоҷик аз азал соҳибмактаб буд ва аз ин рӯ, дар тӯли таърихи пурғановати хеш пойдевори устувори илму хирад, коҳи бе-

газанди забону фарҳанги миллиро барафрохта, ба арсаи таърих даҳҳо нобигаҳои ҷаҳониро, ба монанди Рӯдакиву Фирдавсӣ, Ибни Синову Берунӣ, Носири Ҳусраву Ҳайём, Ҷалолиддини Румиву Имом Ғаззолӣ, Саъдиву Ҳофиз, Аҳмади Донишу Садриддин Айнӣ ва Бобоҷон Ғафурову Мирзо Турсунзодаро ато кардааст, ки имрӯз мо бо номи онҳо дар арсаи ҷаҳонӣ ифтиҳор менамоем.

Ба шарофати қӯшишҳои гузаштагона-
мон, ки дар тӯли садсолаҳо ба ҳарҷ додаанд,
забону фарҳанг ва ҳувияти миллии мо –
тоҷикон – то имрӯз пойдору устувор монд.
Бо вучуди ҳуҷуму ҳаробкориҳо ва фишори
аҷнабиён аҷдоди мо ин арзишҳои волои
миллиро аз умқи ҳазорсолаҳо ба ояндагон,
ҳамчун ганчи бебаҳо, ба мерос гузаштаанд.

Донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ дар ро-

хи таблиғи забони илм дар кишвар бояд фаъолтар бошанд ва дар ин кор саҳми бевосита гузоранд. Агар мо дар бораи илми воқеии ватанӣ барои имрӯзу фардои чомеа бо хушбинӣ ва эътимод қазоват кунем ва насли ҷавони ояндасозро ба пайроҳаи равияҳои гуногуни илм ҳидоят намоем, бояд дониста бошем, ки ҳадафи мо ташкили илми миллӣ аст.

Рисолати зиёйён аз ҳидояти ҷавонон барои омӯзиши таърих, фарҳангу забони модарӣ, дастовардҳои илм ва технологияҳои пешрафтаи муосир иборат аст.

Модари тоҷик Рӯдакӣ – сultonи мулки сухани Аҷамро ба дунё овард ва шеъри оламгири ӯро ҳамроҳ бо ҳамосаи мардона-

гии Фирдавсӣ, осори безаволу наҷотбахши Ибни Сино, ашъори пуршӯр, пур аз ишқу муҳаббат ва панду андарзи Хайём, Ҳофиз, Саъдӣ, Ҷомӣ ва дигар фарзандони худро бо забони ширину гуворои тоҷикӣ ва нармишу покии тоҷикона барои наслҳо хонд, аз боду борон ва газанди рӯзгор ҳифз карда, барои наслҳои оянда, аз ҷумла мову шумо, ҳамчун мероси падар ба ворисонаш расонд.

Мо пайвастан ба ҷомеаи мутамаддин ва пешрафтаро мақсаду мароми худ қарор додаем. Барои расидан ба ин ҳадаф мо бояд сатҳи маърифати миллатро баланд бардорем, насли нави дорои тафаккури пешрафтаву созанда ва аз дастовардҳои тамаддуни муосир баҳраварро тарбия намоем. Дараҷаи саводу маърифат ва густариши ҷаҳонбинии нав бошад, танҳо бо роҳи таъмини саводу маърифати занмодар ба даст меояд. Вобаста ба ин, масъалаи омӯзиши забонро, ки ҳамчунин аз

оила оғоз мегирад, бори дигар таъкид менамоям. Занону модарон бояд ифтихор дошта бошанд, ки башарият, аз чумла мо – точиқон, забони худро бо номи забони модарӣ мешиноsem.

Занону модарон масъулияти покизагии забон, сатҳи забондонии фарзандон ва, дар баробари ин, омӯзиши забонҳои дигар, аз чумла русӣ ва англisisiro, ки имрӯз аллакай талаботи ногузири чомеаи пешрафта мебошад, ба зимма доранд.

Бузургони илми сиёsat бехуда нагуфтаанд: «Барои он, ки миллатро нест кунӣ, бояд ӯро аз решаҳои таърихиаш, аз чумла забону фарҳангаш, чудо созӣ». Ман доимо таъкид мекунам, ки вақте забону фарҳангӣ

халқ аз байн рафт, давлат низ худ ба худ аз байн меравад. Таърих чунин мисолхоро бисёр медонад.

Ҳар як эчодкор сабку услуби худрдорад, vale он бояд ба доираи васеи хонандагон фаҳмо бошад. Аҳли қалам ва рӯзноманигорон худашон бояд дар масъалаи риояи Қонун дар бораи забон, тозагии он ва рушди забони ширин ва шоиронаву шевои тоҷикӣ намунаи ибрати дигарон бошанд. Ба андешаи ман, ин яке аз рисолатҳои касбӣ ва қарзи шаҳрвандии рӯзноманигорон маҳсуб мешавад.

Аз шумо – хонандагони азиз – мо танҳо хониши аъло, одоби ҳамида, ифтихори баланди миллӣ, ҳисси ватандӯстӣ, эҳтиромро

ба устодону омӯзгорон ва рамзу муқаддасоти Ватан, аз ҷумла Конститутсия, Нишону Парчам ва Суруди миллӣ, тақозо дорем, зеро бо пос доштани нишонаҳои олии худшиносиву худогоҳии миллӣ ақлу заковату хидрадмандӣ таҳқим меёбанд. Ҳамчунин таъкид менамоям, ки вазифаи шумо боз ҳам хубтар азхуд кардани забони давлатӣ, яъне забони ширину шоиронаи тоҷикӣ, мебошад. Чунки забони давлатӣ ифодакунандай ҳастии миллат ва асоси маънавии ваҳдати миллии мо – тоҷикон – мебошад.

Дар даврони соҳибистиқолӣ мо амиқан дарк намудем, ки забони тоҷикӣ, ҳамчун рамзи ҳувияти миллӣ ва худогоҳиву худшиносии миллӣ, аз ҷумлаи омилҳои асосии муттаҳидкунанда ва пайвандгари миллат мебошад. Ва имрӯз бо шукрониа истиқтолияти давлатии Тоҷикистон бори дигар иброз медорем, ки аз баракати он барои рушду такомули арзишҳои асили маънавӣ ва анъа-

наву суннатҳои неки мардуми тоҷик замини мусоиди сиёсӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ фароҳам оварда шуд. Дар раванди ташаккул ва рушди забони муосири тоҷикӣ, боз ҳам ба шарофати соҳибихтиёри давлатамон, осори гузаштаи хаттӣ ва дигар захираҳои маънавии ҳалқамон, ки ҳамеша аз ҷумлаи сарчашмаҳои шодоби он мебошанд, ба таври бесобиқа мавриди истифодаи соҳибзабонон ва, баҳусус, мутахассисон қароргирифтанд.

Забони давлатӣ, бешубӯҳа, яке аз арзишҳои бузурги миллӣ ва пояҳои давлатдории миллӣ, гузашта аз ин, нишонаи возехи истиқлолияти сиёсӣ ва таҷассумгари таърихи пуршебу фарози ҳалқи тоҷик маҳсуб меёбад.

Собиқаи таърихии забони тоҷикӣ – аз замони давлатдории Сомониён то имрӯз –

гувоҳи он аст, ки ин лаҳни шево ва забони ширину шоирона дар ҷаҳон, ҳамчун забони илму адаб ва фарҳанги воло, шуҳрат дорад. Барои ба ин шуҳрату мартбаба расидани он фарзандони фарзонаи миллати тоҷик, ба мисли устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосими Фирдавсӣ, Абӯалӣ ибни Сино, Абӯрайҳони Берунӣ, Умари Ҳайём, Аттору Саноӣ, Саъдиву Ҳофиз, Ҷалолиддини Балхӣ, Бедилу Аҳмади Дониш ва ҳазорон нафари дигар хизмати таъриҳӣ карда, бо осори ҷовидона ва пурарзиши адабиву илмии худ тавоноии ин забони шаҳдборро ба ҷаҳониён исбот намудаанд.

Забони мо дар тӯли таъриҳ, ҳамчун забони робита ва муколамаи тамаддунҳову фарҳангҳои гуногун, нақши арзишманд доштааст. Инчунин забони тоҷикӣ, ҳамчун забони тарҷумаву тафсири китоби муқаддаси мо, мусулмонон, – Қуръони карим, пазируфта шудааст, ки ин худ далели шинохт,

эътироф ва мартабаи бузурги он дар чаҳони
ислом мебошад.

Мо бояд қўшиш намоем, ки дар давраи
пешрафту таҳаввулоти босуръати техникий
ва технологӣ забони мо дигаргуниҳои ча-
ҳони муосирро фаро гирифта, онҳоро бо
дарназардошти табиат ва имкониятҳои худ
дарч ва ҳазм карда тавонад.

Барои таъмин кардани раванди дурусти
инкишофи забони адабӣ ва истифодаи васеи
он дар тамоми соҳаҳои ҳаёти чомеа зарур
аст, ки барномаи давлатии рушди забони
миллӣ таҳия карда шавад. Ин барнома бояд
тамоми масъалаҳои назария ва амалияи
инкишофи забони давлатиро, бо дарназар-
дошти таҳаввулоти минбаъдаи он, дарбар

гирифта, таҳқими мавқеъ ва густариши истифодаи забонро дар ҳамаи соҳаҳои зиндағӣ таъмин намояд.

Забони тоҷикӣ фақат дар сурате ҳамчун забони илму фарҳанг мавриди истифодаи васеъ қарор мегирад, ки бо ин забон истилоҳоти илмӣ ба вучуд оварда шавад. Ва чунон ки дар суханронии худ ҳангоми мулоқоти имсола бо зиёйёни кишвар таъкид карда будам, зарурати таҳияи истилоҳоти илмӣ барои бахшҳои муҳталифи забони тоҷикӣ на танҳо вазифаи илми забоншиносӣ, балки масъалаи рӯзмарраи сиёсати давлат оид ба забон, бахусус забони давлатӣ, мебошад.

Ҳукумати Тоҷикистон минбаъд низ ба масъалаҳои рушди устувори забони давла-

тӣ дар тамоми соҳаҳои сиёсиву иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ таваҷҷӯҳ зохир мена-мояд ва мақоми онро ҳимоя мекунад. Чунки маҳз забони давлатӣ дастовардҳо ва ҳастии моддиву маънавии мардуми кишвари моро дар дохил ва хориҷи он муаррифӣ мена-мояд.

Ба ҳар қадоми мову шумо зарур аст, ки ба арзишҳои бузурги миллӣ, аз қабили Ватан, модар, истиқтолияти давлатӣ, забон ва таъриху фарҳанги ғановатманди худ арҷгузорӣ намуда, барои ободиву шукуфоии Тоҷикистон саҳми арзандай худро гузорем.

Забон нишонаи муҳимтарини миллат ва пайвандгари наслҳост. Бузургии миллатро, пеш аз ҳама, аз он эҳсос кардан мумкин аст, ки афроди он забони миллии худро то чӣ андоза ҳифзу эҳтиром менамояд.

Ҳар як фарди бонангу номус ва ватандұсту ватанпарвар ва ҳар шахсе, ки забони точикиро, ҳамчун забони модари худ, дұст медорад, бояд ин нұктаро бо тамоми ҳасташ аш дарқ карда, аз рүйі он амал намояд.

Забони модарій сарвати бебаҳои миллат ва давлат буда, дар ҳифзи асолати забони нобу шоиронаи точикій, ки бо шеъри қофиласолори шеъри Ачам Абұабдуллохі Рұдакі оғоз мегардад ва маҳз тавассути он меҳру муҳаббати модар дар қалбҳои мо чой мегирад, бояд тамоми аъзои чомеа ғамхор ва саҳмгузор бошанд.

Вазифай наслҳои имрұза аз он иборат аст, ки ба фарзандони худ ва, умуман, ба ғавонон ва насли наврас як масъаларо ҳаме-

ша таъкид ва талқин намоем: забони модарӣ, мисли неъматҳои худододи Модар, Ватан ва Истиқолият, арзиши ҷовидонӣ ме-бошад ва, чун гавҳари бебаҳо, эҳтиёт карда-ни он қарзи ҳар қадоми мост.

Ҳар як ҷавон бояд огоҳ бошад, ки дар оянда танҳо тавассути аъло доностани забони давлатӣ ва ду забони хориҷӣ, алалхусус забонҳои русиву англисӣ, инчунин истифодаи технологияҳои муосири коммуникатсионӣ пеш бурдани зиндагӣ ва дар ҷомеа мавқеъ пайдо кардан имконпазир мегардад.

Ҷавҳари худшиносии миллӣ ва ифтихори ватандорӣ, пеш аз ҳама, аз дӯст доштани модар, забон, Ватан, таърих ва арзишҳои фарҳангӣ сарчашма гирифта, ба ташаккули

шахсияти дорои ҷаҳонбинии солим боис мегардад.

Зан-модар посдори забони миллӣ низ мебошад. Беҳуда ҳалқ забони давлатиро забони модарӣ намегӯяд. Ин ҳақиқатест, ки қӯдакон онро аз синни хурдӣ шунида, бо ҳамин забон фозилу донишманд ва сухангӯву машҳур мегарданд.

Таъкид менамоям, ки модарон ва ҳар яки шумо бояд ба фасоҳати забонамон диққати маҳсус дихед, ба фарзандон, дар баробари одоб ёд додан, тарзи сухан гуфтан, тарзи муомила намуданро омӯзонед ва дар қалби онҳо меҳру муҳаббатро ба забони модарӣ афзун намуда, забонро поку беолоиш ва соғу бегазанд нигоҳдорӣ кунед. Дар баро-

бари ин, завқи фарзандонро ба азхудкуни касбу ҳунархой замонавӣ ва омӯзиши забонҳои хориҷӣ бедор карда, барои онҳо шароит муҳайё созед, то фарзандони шумо забондону соҳибихтисос ва шоистаи даврон гарданд.

Омӯзгорон вазифадоранд, ки наслҳои ояндаро дар рӯҳияи худогоҳиву худшиносӣ, ватандӯстиву меҳанпарастӣ, заҳматдӯстиву ҳимматбаландӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, таҳқиму пойдории забони давлатӣ ва арҷгузорӣ ба арзишҳои миллӣ тарбия намоянд.

Зиёйёни асили мо равшантарони воқеии хаётанд, ки дар пешрафти рӯзгори иқтисодиву иҷтимоӣ ва фарҳангиву маънавии чо-

меа, тарғиби анъанаҳои миллӣ, таълиму тарбияи насли наврас, ба камол расонидани инсони комил ва рушди нерӯи инсонӣ нақши арзанда мебозанд. Ин қишири бонуфузи ҷомеа бояд минбаъд низ дар тавсееи худоғоҳиву худшиносӣ, тарғиби мағкураи миллӣ ва ғояҳои ватандӯстӣ, ҳифзи анъанаҳои фарҳангӣ ва пойдории забони давлатӣ, ҳамчун баҳои миллат, нақши асосиро ичро намояд ва ҳомии воқеии арзишҳои неки ин марзу бүм бошад.

Ба ҳамагон маълум аст, ки забон баёнгари сарнавишти таърихии ҳалқи тоҷик буда, бо истиқболи Ватани мо пайванди ҷовидонӣ пайдо кардааст. Дар тӯли тамоми таърих забон барои миллати мо яке аз арсаҳои муборизаи истиқдолҳоҳӣ ва ватанпарастӣ ба шумор мерафт. Ҳусусан имрӯз дар раванди ҷаҳонишавӣ мо бояд забону фарҳангӣ ҳудро, ҳамчун неъмати бузург, эҳтиёт карда, онро аз таъсиру таҳдидҳои замона эмин дорем.

Миллати точик бо фарҳанг ва тамаддуни чандҳазорсолаи хеш ифтихор мена-мояд ва ба хубӣ дарк меқунад, ки миллат бе забон амсоли парандаест, ки аз болу пар маҳрум гардида, парвози баландро ба куллӣ фаромӯш кардааст.

Миллати точик нек медонад, ки кулли ганцинаи адабу фарҳанги мо тавассути забон ҷовидон мондааст ва ба воситаи забон дар арсаи ҷаҳон эътироф ва шинохта шудааст.

Бо талошу заҳмати шаҳсиятҳои бузурги илму адаб забони точикӣ дар сайри таърихии хеш давра ба давра ташаккул ва таҳаввул пайдо карда, кӯҳантарин ва асилтарин унсурҳои таърихӣ ва миллии

худро аз қаъри асрҳо то кунун ҳифз намуда,
имрӯз, чун ганчинаи гаронбаҳо, ба мо ба
ёдгор мондааст.

Истиқолияти давлатӣ барои ташаккул
ва рушди минбаъдаи забони давлатӣ ва
меъёрҳои адабии он ҳамаи шароити
мусоидро фароҳам овард ва ҳама гуна
маҳдудияту монеаҳоро дар роҳи ташаккули
забон бартараф намуда, онро ба шоҳроҳи
нави тараққиёт раҳнамун соҳт.

Дар баробари забони давлатӣ, омӯхтани
забонҳои хориҷӣ, пеш аз ҳама забонҳои
русӣ ва англисӣ, тақозои давру замон мебо-
шад, зеро ин забонҳо воситаи муоширати
байнамилалӣ ба шумор рафта, ба мо дар
густариши муносибатҳоямон бо давлатҳои

дигар ва ба таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳонӣ расонидани марому ҳадафҳои миллиамон ва гузашта аз ин, ба рушду пешрафти иқтисодиву иҷтимоии қишварамон мусоидат мекунанд.

Мо бояд забони давлатиамонро, мисли оинаи поку пурчило, нигоҳ дорем ва онро аз ҳар гуна олоишу омехтагиҳои нозаруру гайриматлуб ҳифз намоем.

Ба шарофати истиқолият миллати фарҳангпарвари тоҷик беҳтарин арзишҳои тамаддуни башарии Шарқу Ғарбро мавриди истифода қарор дода, дар айни ҳол таърих, фарҳанг, забон ва маънавиёти бисёрҳазорсолаи худро ҳимоя намуд ва имрӯз ба он рушди бештар бахшида, ҳувияти мил-

лй ва арзишҳои волои тамаддуни хешро
пойдору муқаддас нигоҳ медорад.

Ба кулли шаҳрвандон ва, маҳсусан, ба
ҷавонон меҳоҳам таъкид намоям, ки забон
ҷавҳари ҳастӣ ва бақои умри миллат аст.

Ифтихор аз Ватану ватандорӣ, таъриху
фарҳанг, ифтихор аз миллат ва ҳувияти
миллӣ, аввалтар аз ҳама, вобаста ба мақому
эътибори забони давлатӣ ва дар поку
бегазанд нигоҳ доштани он мебошад.

Пеш аз он ки номи миллат ва забони он
таҳаввулоти таърихири аз сар гузаронида,
ташаккул ёбад, тоҷикон тӯли асрҳо барои
истиқлолият ва ҳувияти худ бо аҷнабиён

муборизаҳои дуру дарози мазҳабию
фарҳангӣ бурдаанд.

Дӯст доштани забон ин дӯст доштани
Модар, Ватан ва таъриху фарҳанги худ аст.

Театр ва, дар маҷмӯъ, фарҳанг дар ҳама
давру замон таҷассумгари ҳувияти
миллист. Маҳз фарҳанг, забон ва анъанаву
суннатҳои нек асолати миллиро пойдору
устувор нигоҳ медоранд.

Мехоҳем, ки таърихи гузаштаи миллат,
давлатдориамонро хубтар омӯзем, ҳамчун

давлати соҳибистиқоли миллӣ аз чанголи
карахиву бегонапаастӣ раҳида, ба қадри
тамаддун ва арзишҳои фарҳангӣ, забони
миллӣ ва шеъру сухани оламгири ниёгон
бираsem, дар зери парчами Тоҷикистон гирд
омада, истиқтолият ва якпорчагии Ватани
азиз, иттиҳоду ваҳдати ҳамагониро пеш
гирем ва давлати воқеан мутамаддин созем.

Забон омили асосии рушду камоли
миллат ва давлат аст. Забони ҳар миллат
ёдгории азизест, ки решай он аз сарчашмаи
чандин наслҳои нажоди ў об ҳӯрда, моји
ифтиҳору худшиносии наслҳои баъдина
мегардад.

Ватандорӣ бахти бузург аст, вале ба
қадри истиқтолияти миллӣ ва давлати

сохибихтиёр расида тавонистан аз он ҳам болотар аст. Зеро сохибватан будан, тақдири фарзандон, тақдири миллат, забон ва иқтисоду фарҳанги хешро дар даст доштан на ба ҳар ҳалқу миллат ба осонӣ муюссар мегардад.

*Раёсати Бунёди байналмилалии забони тоҷикӣ
(форсӣ) ба раиси ҶСК «Тоҷиксодиротбонк»
Тоҷидин Пирзода ва раиси Кумитаи ҳифзи
муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон Ҳайрулло Ибодзода барои
мусоидати молиявии спонсориашон ба чопи ин
китоб арзи сипос менамояд.*

**Суҳанҳои хикматомӯзи
Президент Эмомалӣ Раҳмон
дар бораи забон**

**Мураттиб ва муаллифи пешгуфтор
Зафар Шералий Сайидзода
(Зафар Шералиевич Сайдов)**

Мухаррир – Абдунабӣ Сабуров
Мусаҳҳех – Фарзод Сайидзода
Мухаррири техникӣ – Елена Курылёва

Ба чоп 15.04.2015 имзо шуд. Ҷузъи нашрию
хисобӣ 7,25. Ҳуруфи адабӣ Times New Roman Tj.
Супориш № 01. Адади нашр 1000.